

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

گزارش طرح ارتقاء تاب آوری اجتماعی زنان و خانواده

اداره کل هماهنگی معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده
با همکاری دفتر امور زنان و خانواده استانداری آذربایجان غربی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش:	طرح توان افزایی و ارتقاء تاب آوری اجتماعی در جوامع محلی
کارفرما:	معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری
برگزار کننده:	دفتر امور بانوان و خانواده استانداری آذربایجان غربی
نام استان:	آذربایجان غربی
زمان اجرا:	۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

فهرست

۱	۲. دیباچه
۲	۲. مرور ادبیات موضوع
۲-۱	۲-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری
۲-۲	۲-۲. تعاریف
۲-۳	۲-۳. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری
۲-۴	۲-۴. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی
۲-۵	۲-۵. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری
۲-۶	۲-۶. نتیجه‌گیری
۳	۳. نقشه استان
۴	۴. گزارش فاز یک
۴-۱	۴-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح
۴-۲	۴-۲. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید
۴-۳	۴-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های انتخاب آنان
۴-۴	۴-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح
۴-۵	۴-۵. پایش طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن
۴-۶	۴-۶. گالری تصاویر فاز یک
۵	۵. گزارش فاز دو
۵-۱	۵-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان
۵-۲	۵-۲. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب‌خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم طرح
۵-۳	۵-۳. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع‌رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی مربوطه
۵-۴	۵-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی‌نفع در میان مردم محلی جهت اجرای طرح
۵-۱	۵-۱. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح
۵-۲	۵-۲. نتایج حاصل از پایش طرح در فاز دوم
۵-۳	۵-۳. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده
۶	۶. نقشه راه تاب‌آوری محلات
۶-۱	۶-۱. شهرستان ارومیه - محله ابوذر
۶-۲	۶-۲. شهرستان ارومیه - محله دین‌پرست
۶-۳	۶-۳. شهرستان ارومیه - محله کشتارگاه
۶-۴	۶-۴. شهرستان ارومیه - محله شهرک
۶-۵	۶-۵. شهرستان ارومیه - محله سیلوانا
۶-۶	۶-۶. شهرستان خوی - قره‌درویش
۶-۷	۶-۷. شهرستان چالدران - شهرک
۶-۸	۶-۸. شهرستان بوکان - محله مام‌صاحبی
۶-۹	۶-۹. شهرستان اشنویه - محله اشنویه
۶-۱۰	۶-۱۰. شهرستان شاهین‌دژ - خرمدره
۶-۱۱	۶-۱۱. شهرستان ماکو - محله قره‌خیجلیق
۶-۱۲	۶-۱۲. شهرستان پل‌دشت - محله رضوان
۶-۱۳	۶-۱۳. شهرستان سردشت - محله دولت‌انجک
۶-۱۴	۶-۱۴. شهرستان پیرانشهر - شین‌آباد
۶-۱۵	۶-۱۵. شهرستان شوط - محله خلیل‌آباد
۶-۱۶	۶-۱۶. شهرستان چابهار - محله جمال‌آباد
۶-۱۷	۶-۱۷. شهرستان تکاب - محله زینبیه
۶-۱۸	۶-۱۸. شهرستان مهاباد - محله زمین‌شهرداری
۶-۱۹	۶-۱۹. شهرستان نقده - نقده

۴۰ ۶-۲۰. شهرستان سلماس - محله اسلام آباد
۴۱ ۶-۲۱. شهرستان میاندوآب - محله قره ورن
۴۲ ۷. جداول مداخلات کوتاه تا بلندمدت برای کاهش ریسک‌ها در سطح استان
۴۸ ۸. سیمای تاب‌آوری
۴۹ ۹. سیمای ریسک‌ها
۵۰ ۱۰. نقشه راه

فهرست جداول

۳ جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری
۵ جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت بر اساس معیارهای ذکر شده
۱۱ جدول ۳. مشخصات اعضای سازمانهای مردم نهاد و تشکل‌های غیر دولتی آموزش دیده بعنوان تسهیلگران محلی
۱۵ جدول ۴. توزیع فعالیت‌ها در مناطق استان
۱۷ جدول ۵. مشخصات کلاس‌های آموزشی

فهرست اشکال

۷ شکل ۱. انواع سرمایه‌ها در یک فرایند تاب‌آوری
۸ شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب آور
۹ شکل ۳. نقشه استان آذربایجان غربی
۱۰ شکل ۴. برنامه کارگاه
۱۳ شکل ۵. گالری تصاویر فاز ۱ طرح ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی
۱۴ شکل ۶. نقشه گستردگی فعالیت‌ها در مناطق استان
۲۰ شکل ۷. نمودار جنسیت شرکت کنندگان
۲۱ شکل ۸. سیمای محله ابودر
۲۱ شکل ۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله ابودر
۲۲ شکل ۱۰. سیمای محله دین پرست
۲۲ شکل ۱۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله دین پرست
۲۳ شکل ۱۲. سیمای محله کشتارگاه
۲۳ شکل ۱۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله کشتارگاه
۲۴ شکل ۱۴. سیمای محله شهرک
۲۴ شکل ۱۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله شهرک
۲۵ شکل ۱۶. سیمای محله سیلوانا
۲۵ شکل ۱۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله سیلوانا
۲۶ شکل ۱۸. سیمای محله قره درویش
۲۶ شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله قره درویش
۲۷ شکل ۲۰. سیمای محله شهرک
۲۷ شکل ۲۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله شهرک
۲۸ شکل ۲۲. سیمای محله مام صاحبی
۲۸ شکل ۲۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله مام صاحبی
۲۹ شکل ۲۴. سیمای محله اشنویه
۲۹ شکل ۲۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اشنویه
۳۰ شکل ۲۶. سیمای محله خرّمده
۳۰ شکل ۲۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله خرّمده
۳۱ شکل ۲۸. سیمای محله قره خچلیق
۳۱ شکل ۲۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله قره خچلیق
۳۲ شکل ۳۰. سیمای محله رضوان

۳۲	شکل ۳۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله رضوان
۳۳	شکل ۳۲. سیمای محله دولتانجک
۳۳	شکل ۳۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله دولتانجک
۳۴	شکل ۳۴. سیمای محله شین آباد
۳۴	شکل ۳۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله شین آباد
۳۵	شکل ۳۶. سیمای محله خلیل آباد
۳۵	شکل ۳۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله خلیل آباد
۳۶	شکل ۳۸. سیمای محله جمال آباد
۳۶	شکل ۳۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله جمال آباد
۳۷	شکل ۴۰. سیمای محله زینبیه
۳۷	شکل ۴۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله زینبیه
۳۸	شکل ۴۲. سیمای محله زمین شهرداری
۳۸	شکل ۴۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله زمین شهرداری
۳۹	شکل ۴۴. سیمای محله نقده
۳۹	شکل ۴۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله نقده
۴۰	شکل ۴۶. سیمای محله اسلام آباد
۴۰	شکل ۴۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اسلام آباد
۴۱	شکل ۴۸. سیمای محله قره ورن
۴۱	شکل ۴۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله قره ورن
۴۷	شکل ۵۰. گالری تصاویر فاز ۲ طرح ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی

دیباچه

طرح توان افزایی و ارتقای تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده‌ها، طی سال ۱۳۹۴ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری فیما بین معاونت امور زنان و خانواده و استانداری‌ها بصورت پایلوت در ۱۳ استان اجرایی شد. پس از خاتمه اجرای طرح و بررسی گزارش‌های عملکردی استان‌های پایلوت؛ با توجه به نتایج به دست آمده، استقبال مخاطبان و درخواست سایر استان‌ها جهت اجرای طرح، این طرح بعنوان یکی از طرح‌های ملی معاونت امور زنان و خانواده طی سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری با استانداری‌های سراسر کشور در دستور کار قرار گرفت. اهداف اصلی دنبال شده در طرح عبارتند از:

- توان افزایی و آشنایی فعالان مدنی و جوامع محلی با فرآیند تحلیل سیستم‌های تاب‌آور
- تقویت تعاملات اجتماعی در جوامع محلی در راستای مواجهه و عبور از چالش‌های اجتماعی و محیط و غلبه بر اینگونه چالش‌ها

- افزایش میزان مشارکت جوامع محلی در برنامه‌ریزی‌ها، مدیریت امور شهری و کاهش آسیب‌های اجتماعی
- دستیابی به نقشه راه ارتقای تاب‌آوری اجتماعی استان

با توجه به اهمیت مفاهیم تاب‌آوری اجتماعی و ضرورت تبیین مفاهیم بصورت صحیح و همچنین جلب مشارکت حداکثری جوامع محلی در راستای مدیریت امور مردمی و اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی مبتلابه؛ مقرر گردید طرح مذکور در ۲ فاز اجرا شود که در فاز اول، ظرفیت‌سازی جامعه مدنی از طریق آموزش و جلب مشارکت ۲۰ نفر از اعضای سازمان‌های مردم نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌ها، بعنوان تسهیلگران محلی انجام گیرد. در فاز دوم، تسهیلگران بومی به نقاط در معرض آسیب خیز و آسیب پذیر استان اعزام شده و ضمن ارائه آموزش‌های لازم و انتقال مفاهیم مرتبط، با جلب مشارکت جامعه بومی در راستای شناسایی آسیب‌های اجتماعی هر منطقه و ارائه راهکارهای پیشنهادی ارائه شده توسط آنان، اقدام می‌کنند و سپس نقشه راه هر محله جهت تغییر و بهبود وضعیت تنظیم می‌شود. در نهایت با جمع‌بندی نقشه‌های بدست آمده از محله‌های گوناگون، یک‌پارچه سازی و ارائه نقشه راه استان حاصل گردید.

۱. مرور ادبیات موضوع

۱-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری

گسترش آسیب‌های اجتماعی و اثرات آن بر جنبه‌های گوناگون جامعه، توجه بیش از پیش سطوح عالی کشور را به این پدیده جلب کرده است. در حال حاضر این ایده به طور گسترده پذیرفته شده که مردم، سازمان‌ها به ابزارها، امکانات و مهارت‌های اساسی نیاز دارند تا با چشم‌انداز ریسک‌های (خطرهای) پیچیده، به هم پیوسته و به‌طور فزاینده در حال تحول به شکلی مقابله کنند تا توانایی استفاده از فرصت‌ها برای افزایش بهزیستی و رفاه عمومی را داشته باشند.

با این وجود، عملی کردن این ایده کاملاً معقول و پذیرفته شده، آسان نیست. دلیل عمده آن نیز عدم وجود ابزار و مهارت‌های لازم برای تحلیل سیستماتیک (منظم) تاب‌آوری است، به شکلی که بر اساس آن بتوان جنبه‌های مربوط به تاب‌آوری را در برنامه-ریزی‌های توسعه و اقدامات بشردوستانه وارد کرد.

در این مدل تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها ابزاری است که به متخصصان این حوزه کمک می‌کند تا:

- یک کارگاه موفقیت «تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها برای جوامع محلی با رویکرد زنان و خانواده» را طراحی و برای یک جامعه محلی برگزار نمایند.
- از طریق مشارکت ذی‌نفعان در سطوح محلی بتوانند یک نقشه راه برای افزایش تاب‌آوری کشور، جوامع محلی و انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده طراحی کنند.
- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل‌ها را در توسعه و برنامه‌ریزی اقدامات داوطلبانه و اجتماعی از طریق کنشگران مدنی (سازمان‌های مردم‌نهاد و تسهیل‌گران فعال حوزه زنان و خانواده) و نهادهای برنامه‌ریز در سطوح ملی و محلی ادغام نمایند.

۲-۱. تعاریف

تاب‌آوری چیست؟

تاب‌آوری، توانایی خانواده‌ها، جوامع محلی و مردم یک کشور برای جذب و بهبود یافتن از شوک است، در حالی که ساختار و منابع (درآمد) زندگی‌شان را برای مواجهه با استرس‌های بلند مدت، دگرگونی و بی‌ثباتی، به طور مثبت تطبیق یا تغییر می‌دهند (میچل، ۲۰۱۳). جدول زیر تعاریف متفاوت دیگری از مفهوم تاب‌آوری را از دیدگاه اندیشمندان در رشته‌های مختلف ارائه داده است.

جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری

تعریف	نویسنده
به ظرفیت برآمدن از عهده خطرات ناگهانی پس از پیدایش، تاب‌آوری گفته می‌شود؛ یادگیری ترمیم و بازیابی.	Wildavsky (1991)
تاب‌آوری ظرفیت اضافی یا توانایی یک سامانه برای هضم مشکل است یا میزان مشکلی است که یک سامانه پیش از اینکه ساختار سامانه به وسیله تغییر دادن متغیرها تغییر کند، می‌تواند هضم کند.	Holling et al (1995)
تاب‌آوری کیفیت بنیادی اشخاص، گروه‌ها، سازمان‌ها و سامانه‌ها به‌عنوان یک کل است برای پاسخگویی مفید به تغییر چشمگیری که در هنگام از هم گسستن الگوی پیش‌بینی‌شده حوادث رخ می‌دهد، بدون به‌کار گرفتن دوره‌ای طولانی از حرکت رو به پسرفت.	Horne and Orr (1998)
تاب‌آوری توانایی یک شخص یا سازمان برای طراحی سریع و حرکات مثبت انطباقی کاربردی هماهنگ شده با وضعیت اضطراری است، به‌گونه‌ای که فشار کمی را متحمل شود.	Mallak (1998)
با توجه به معانی بلایا، تاب‌آوری محلی بدین معناست که یک منطقه، بدون متحمل شدن ضررهای ویرانگر، خرابی، کم شدن بهره‌وری یا کیفیت زندگی و بدون گرفتن کمک زیاد از طرف جوامع خارجی، قادر به پایداری در برابر یک حادثه طبیعی بسیار بزرگ باشد.	Miletti (1999)
ظرفیت سازگار کردن منابع و مهارت‌های موجود برای سامانه‌های جدید و شرایط عملیاتی.	Comfort (1999)
تاب‌آوری یک فرآیند فعال خوداصلاح‌کننده را شرح می‌دهد. تدبیر آگاهانه و رشد توانایی برای فعالیت به لحاظ روانشناسی در یک سطح بسیار بزرگ، نسبت به انتظار معینی که با توجه به توانایی‌های اشخاص و تجربه‌های پیشین وجود دارد.	Paton, Smith and Violanti (2000)
ظرفیت جوامع یا اکوسیستم‌های آسیب‌دیده برای هضم آثار منفی و ترمیم آن‌ها.	Cardona (2003)
توانایی یک عامل برای برآمدن از عهده فشار یک خطر یا سازگار شدن با آن.	Pelling (2003)
تاب‌آوری اکوسیستمی، ظرفیت یک اکوسیستم است برای تحمل کردن آسیب، بدون هضم شدن در درون شرایط متفاوت کیفی که به‌وسیله مجموعه متفاوتی از فرآیندها کنترل می‌شود.	Resilience Alliance (2005)
ظرفیت یک سامانه، جامعه یا اجتماع در معرض خطرات برای سازگار شدن، مقاومت کردن یا تغییر دادن برای رسیدن به سطح قابل قبولی از عملیات و ساختار و ادامه آن. این موضوع تعیین می‌شود به‌وسیله درجه‌ای که سامانه اجتماعی قادر به سازمان‌دهی خودش است برای افزایش این ظرفیت، آموختن از بلایای گذشته، حفاظت آتی بهتر و بهبود ارزیابی‌های کاهش امکان خطر.	UNISDR (2005)

(منبع: Manyena, 2006: 437)

آستانه بحرانی: نقطه‌ای که تغییری بزرگ در سیستم رخ می‌دهد.

لایه‌های اجتماع: افراد یا گروه‌هایی از مردم با ویژگی‌های مشترک، بسته به بافت یا زمینه، لایه‌ها ممکن است خانواده‌ها، انجمن‌ها، گروه‌ها، یا جوامع محلی و مسئولینی از سطوح استانی و ملی (سیستم‌ها یا انجمن‌های بهداشتی و مربوط به سلامت و یا حرفه‌ای و ...) باشند.

ارتقاء تاب‌آوری: مدیریت اثرات شوک‌ها و موضوعات مرتبط با ریسک و تغییرات و بی‌ثباتی‌های آینده با تقویت ظرفیت جذب شوک‌ها، یا با انطباق یافتن برای کاهش در معرض قرارگیری آن‌ها و یا دگرگونی به شکلی که شوک دیگر نتواند اثری بر سیستم داشته باشد.

ریسک (خطر): ترکیب احتمال یک رویداد و پیامدهای منفی آن.

شوک: رویدادی ناگهانی که در اغلب موارد اثر منفی زیادی روی آسیب‌پذیری سیستم و اجزاء آن می‌گذارد. شوک‌ها اثرات منفی (یا مثبت) عمده‌ای را روی معنای زندگی مردم با کارکرد مردم و کشور دارند.

شوک فراگیر: حوادث نادر (بافراوانی کم) که تقریباً بر همه اشخاص در گروه هدف اثر می‌کند. مانند درگیری‌ها، منازعات و جنگ‌های خشونت‌آمیز، فوران آتش‌فشان، زلزله و یا کاهش ارزش پول و یا یک رویداد اجتماعی آسیب‌پذیر که جنبه همگانی در آن جغرافیا گرفته است مانند کودکان کار یا اعتیاد در یک گروه سنی.

شوک ویژه: رویداد مهمی که به طور خاص بر افراد و خانواده‌ها اثر می‌گذارد. مانند مرگ نان آور اصلی و یا از دست دادن فعالیت یا کاری که منبع اصلی درآمد است.

شوک فصلی: مانند سیل که مربوط به فصل بارانی سال است، یا تغییرات در قیمت مواد غذایی، تغییرات قیمت بازار یا شوک در یک محدوده زمانی معین مانند جابجایی‌های مکرر و یا بیماری وبا در بعضی مناطق و کشورها.

استرس (فشار، تنش): روند طولانی مدت که تضعیف‌کننده توانایی بالقوه، یا تعمیق‌کننده آسیب‌پذیری کنشگرهای آن سیستم است.

سیستم: واحدی از اجتماع (مانند فرد، خانواده، گروهی از مردم با ویژگی‌های مشترک، انجمن طایفه و قوم، بوم یا محیط زیست (مانند جنگل) یا نهاد یا وجودی فیزیکی (مانند شبکه زیر ساخت شهری) می‌باشد.

آسیب‌پذیری: تجلی آمادگی یا استعداد ابتلا به آسیب و در معرض قرار گرفتن.

۳-۱. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری

ظرفیت جذب (کنار آمدن): توانایی یک سیستم برای آماده بودن، کاهش دادن، و یا جلوگیری کردن از اثرات منفی شوک‌ها، با استفاده از پاسخ‌های مقابله‌ای از پیش تعیین شده، به منظور حفظ و بازگرداندن ساختارها و کارکردهای اساسی و ضروری آن سیستم است. این ظرفیت شامل مکانیسم‌های مقابله‌ای است که در طول دوره‌های شوک مورد استفاده قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، وقتی مردم برای مقابله و غلبه بر ریسک‌ها، بر اساس منابعی که به طور مستقیم در دسترس‌شان است، به ریسک واکنش نشان می‌دهند، از ظرفیت کنار آمدن یا جذب استفاده می‌کنند. منطق زیر بنایی این ظرفیت، عبارت است از: بازسازی یا ترمیم سطح موجود رفاه بلافاصله پس از وقوع یک حادثه.

ظرفیت انطباق: توانایی یک سیستم برای تنظیم، اصلاح و یا تغییر ویژگی‌ها و اعمال آن سیستم است تا آسیب‌های بالقوه آینده را تعدیل کرده و از فرصت‌ها به شکلی استفاده کند تا بتواند به عملکردش، بدون تغییرات عمده کیفی در عملکرد یا هویت ساختاری‌اش، ادامه دهد. به عبارت دیگر به اقدامات فعال یا پیشگیرانه (مورد انتظار) که مردم بر اساس تجربیات گذشته‌شان آن‌ها را به کار می‌گیرند تا درس‌هایی از تجارب گذشته یاد گرفته، و بر اساس این خطرات آینده را پیش‌بینی کرده و معیشت یا کاهش آسیب را تنظیم نمایند. ظرفیت انطباق در راستای تغییرات تدریجی بوده و در جهت حفظ وضع موجود رفاه مردم در مواجهه با خطرات آینده به کار گرفته می‌شود. تفاوت عمده بین ظرفیت‌های کنار آمدن (جذب) و انطباق در محدوده زمانی فعالیت‌هایی است که هر کدام از ظرفیت‌ها به کار می‌گیرند. در حالی که ظرفیت جذب، درگیر ماموریت‌های تاکتیکی و با منطق برنامه‌های کوتاه مدت است، ظرفیت انطباق شامل ماموریت‌های راهبردی و برنامه‌ریزی‌های بلندمدت‌تر را در بر می‌گیرد.

ظرفیت تغییر (تحول، دگرگونی، مشارکتی): توانایی برای ایجاد یک سیستم کاملاً جدید به طوری که شوک دیگر هیچ تاثیری نداشته باشد. این ظرفیت زمانی ضروری است که ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، سیستم موجود را غیر قابل دفاع می‌کند. مثال‌هایی از ظرفیت تحول شامل معرفی ساز و کار حل تعارض در یک جامعه محلی، اقدامات برنامه‌ریزی شهری و اقدامات لازم برای از بین بردن کامل فساد. توانایی مردم برای دسترسی به دارایی و گرفتن کمک از پهنه گسترده تر سیاسی و اجتماعی (یعنی از سازمان‌های دولتی و به اصطلاح جامعه مدنی) است که طی آن مردم در فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکت می‌کنند. و از سوی دیگر، با ایجاد موسسات یا توسعه ظرفیت‌های نهادی در سطوح محلی هم رفاه فردی را بهبود می‌بخشند و هم موجب نیرومندی اجتماعی در بحران‌های آینده می‌شوند.

برای تمایز بین این سه نوع ظرفیت بر اساس چهار معیار ذکر شده به جدول زیر توجه کنید:

جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت بر اساس معیارهای ذکر شده

معیار	ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
پاسخ به ریسک	به اعتبار گذشته	مورد انتظار (آینده)	مورد انتظار (آینده)
قلمرو زمانی	کوتاه مدت	بلند مدت	بلند مدت
میزان تغییر	کم، وضع موجود	متوسط، تغییرات افزایشی	زیاد، تغییرات ریشه‌ای
نتیجه	ترسیم سطح فعلی رفاه	تامین رفاه آینده	افزایش رفاه حال و آینده

۴-۱. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی

در سالهای اخیر کاربرد مفهوم تاب‌آوری برای سامانه‌های اجتماعی بسیار مورد توجه قرار گرفته است و برخی از محققان کاربرد آن را مورد توجه قرار می‌دهند؛ درحالیکه دیگران نسبت به آن محتاط هستند. بسیاری از کاربردهای عملی که تاکنون صورت گرفته است، برای بررسی روابط تاب‌آوری اجتماعی- اکولوژیکی بوده است؛ برای نمونه: روش‌هایی که به وسیله آن تلاش‌های صورت گرفته برای بهبود تاب‌آوری اجتماعی به تاب‌آوری اکولوژیکی کمک می‌کند. (۱۱۳۹: ۲۰۱۲ Davidson). مطالعاتی که درباره واکنش به آثار خطرات به وسیله بیشاپ و همکاران (۲۰۰۰) و میالر و همکاران (۱۹۹۹) انجام شد، نشان داد که فقط عوامل مهم در تاب‌آوری اجتماعی- اکولوژیکی (یادگیری چگونگی زندگی با تغییر و تردید، ترکیب انواع دانش برای یادگیری و دانش‌اندوزی، و ایجاد فرصت برای خود سازماندهی و ایجاد پیوند) تاب‌آوری را افزایش نمی‌دهند بلکه وجود آنها با سطح مشارکت در فعالیت‌ها و گروه‌های اجتماعی (برای نمونه: عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های فعالیت اجتماعی) همبستگی دارد. از این مشاهده می‌توان نتیجه گرفت که با فعالیت در زمینه کاهش خطرات، امکان خطر در جامعه می‌تواند کاهش یابد حتی اگر اعضای جامعه به خودی خود دست به کاری نزنند. وجود تعداد بیشتری از مردم در فعالیت‌های اجتماعی، حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی، سودمندی و حل مسئله را ایجاد می‌کند و در نتیجه، تاب‌آوری آن‌ها در برابر بلایا و حوادث طبیعی یا خطرات اجتماعی بیشتر خواهد بود.

با وجود اینکه تحقیق بیشتر درباره این مسئله الزامی است، این تحقیق این امکان را روشن کرد که راهبردهای کاهش خطرات با توسعه اجتماعی ارتباط داده شوند و مکمل فعالیت‌های توسعه اجتماعی با آموزش خطرات خاص و فعالیت‌های کاهش ارتباط داده شوند. کی یفر (۱۹۸۴) و پیتون و بیشاپ (۱۹۹۶)، راهبردهای تفویض قدرت اجتماعی را این چنین تشریح کردند: توسعه مشارکت اجتماعی، افزایش کنترل مشاهده شده توسط ذی‌نفعان، آسان‌سازی شناخت اجتماعی از مشکلات و تدوین و توسعه راهبردهایی برای حل مساله یا فائق شدن بر مشکلات بر اساس روش‌هایی سازگار با نیازها، سامانه‌ها و ارزش‌های یک اجتماع خاص. برای تقویت تفویض قدرت، یک روش اجتماعی برای تصمیم‌گیری توصیه شده است. مشارکت در شناخت مشکلات مشترک و گسترش و اجرای راه‌حل برای آن‌ها، توسعه پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تعهد عملی را آسان می‌کند. تمرکز روی اقدام فعالانه در مسائل برجسته به پروراندن سودمندی و مشارکت گروه‌های ذینفع و افراد کمک می‌کند؛ بنابراین در این مدل تفویض قدرت، عوامل کلیدی می‌توانند در این کلمات خلاصه شوند: سودمندی، پیروز شدن بر

مشکل یا مساله، تقویت حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ساختارهای پشتیبانی که به طور خلاصه در بالا شرح داده شد. مبنای تفویض قدرت فقط یکبار ایجاد می‌شود؛ گام بعدی شناخت تغییر اجتماعی، شرکت داشتن اعضای جامعه برای ایجاد پشتیبانی متقابل (کمک کردن به گسترش مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پشتیبانی جامعه) و فرصت‌هایی برای تحت فشار قرار دادن نهادهای اجتماعی و حاکمیتی (کمک کردن به توسعه سودمندی و پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل) است؛ همچنین شاید سودمندی به هم پیوسته (مشارکت تعاملی)، یک شاخص خوب برای سطح همکاری و کمک موجود در درون یک اجتماع باشد و در نتیجه، شاید تا اندازه‌ای احتمال موفقیت راهبردهای کاهش مساله یا مشکل را ایجاد کرده که نیاز دارد تا عملیات به هم پیوسته و منظم پذیرفته و اجرا شوند.

نقش مدیریت بحران و تاب‌آوری اجتماعی شامل ترکیب و تطبیق دورنماها / نیازهای به دست آمده از مشاوره اجتماعی در درون یک بافت راهبردی شده و تا جایی که ممکن است برای تهیه اطلاعات و منابع لازم برای تقویت تفویض قدرت، خودیاری و ارتقاء تاب‌آوری جست و جو می‌شود؛ بنابراین نهادهای سیاست‌گذار در حوزه‌های اجتماعی (به عنوان مثال معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری) به عنوان مشاور جوامع عمل می‌کنند نه به عنوان هدایت‌کننده فرآیند تغییر؛ علاوه بر این، شاید پذیرش یک راهبرد رشدگرا، برای ارتقای شایستگی و تاب‌آوری اعضای جامعه، بافتی را آماده کند که موجب تاب‌آوری مداوم در طی زمان شود. نادر بودن خطرات و یا ریسک‌ها و شوک‌ها، یک پیامد مهم دارد؛ برای نمونه: یک الگوی کمبود یا خسارت به راهبردهایی می‌انجامد که اعضای جامعه را به اینکه برای کاهش خسارتهای ناشی از خطرات، سرمایه مالی یا اجتماعی خود را خرج تقویت یا اصلاح خانه یا ساختمانشان کنند، تشویق می‌کند. از دیدگاه دیگر رشد، تمرکز روی سرمایه‌گذاری در اصلاح ساختاری برای افزایش ارزش سرمایه‌ای اموال، افزایش ارزش فروش دوباره یا کاهش هزینه‌های بیمه‌ای خواهد بود و این یعنی نشان دادن منافع اجتماعی و شخصی که از انجام فعالیت‌های کاهش خطر معین به دست می‌آید؛ بنابراین، این روش از تمرکز روی ارزش‌سازی محلی و محیط و توسعه راهبردهای هدایت‌شده به سوی حفظ کیفیت درک شده زندگی در رابطه با فعالیت خطرات، ریسک‌ها و یا شوک‌ها دفاع می‌کند «ادامه تفویض قدرت قانونی و در نتیجه شایستگی‌هایی که تاب‌آوری را در برابر مصائب پی‌ریزی می‌کنند شامل ادغام سودمندی به هم پیوسته، توانایی‌های فائق آمدن بر مشکل و پشتیبانی از حس تعلق و هویت اجتماعی می‌شود. این، موضوع توانایی برای واکنش در برابر مصائب را طوری پرورش خواهد داد و تقویت خواهد کرد که خسارت و بی‌نظمی را به حداقل برساند و رشد را ارتقا دهد. این موضوع از طریق طرح‌ها و فعالیت‌هایی که مشارکت اجتماعی را در حل مشکل تقویت می‌کنند، به آسانی انجام می‌شود؛ اگر از همان ابتدا فعالیت اجتماعی بر یک حادثه خطرناک خاص استوار باشد، این موضوع به‌طور ویژه‌ای اهمیت می‌یابد.» (رمضانزاده لسبویی، ۱۳۹۳).

خصوصیات یک جامعه (شهر یا محله) تاب‌آور

امروزه برای درک ویژگیها و خصوصیات جوامع تاب‌آور مطالعات زیادی صورت گرفته است؛ برای نمونه: کای و همکاران (۲۰۱۱): ۳۶۹-۳۶۰ مطالعه‌ای با عنوان «شناسایی مطلوبترین استراتژی‌های بهبود تاب‌آوری اکولوژیکی در برابر سیل در مناطق آسیب‌پذیر اکولوژیکی» را انجام داد؛ هرچند او در مطالعه تنها به بررسی عوامل سیلاب در یک شهر کوچک پرداخت اما در مطالعه خود به این نتیجه رسید که مسائل مدیریت در تاب‌آوری بسیار مهم است:

- توانایی تحمل شوک‌ها و ضربه‌های وارده از یک خطر به گونه‌ای است که آن خطرها (ریسک‌ها و یا شوک‌ها) تبدیل به سانحه نشوند (احتمال شکست را کاهش دهد)
- توانایی برگشت به عقب پس از سانحه (بتواند پیامدهای شکست را کاهش دهد)
- امکان و فرصت برای تغییر و پذیرش پس از سانحه (زمان موردنیاز برای بهبودی و همچنین مقدار آسیب‌پذیری را کاهش دهد)

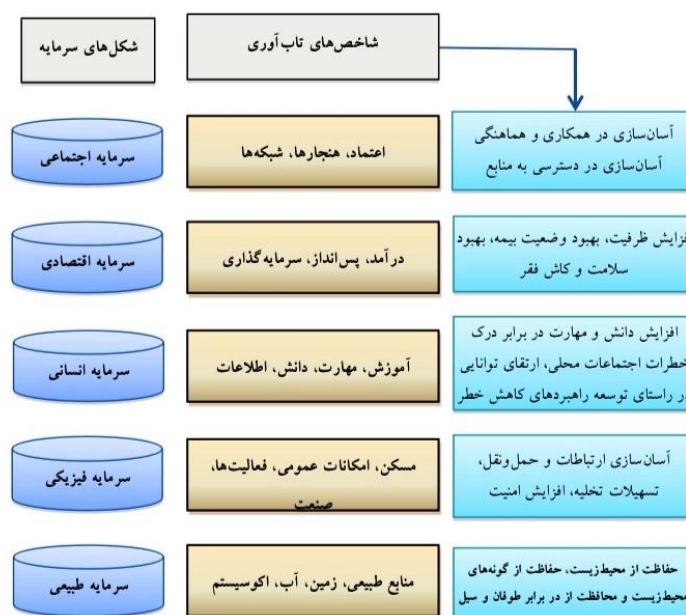
۵-۱. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری

برای ایجاد شهرها، محله‌ها و یا جوامع تاب‌آور با تأکید بر نقش مدیران محلی، اشکال مختلف سرمایه نقش دارند که سرمایه اجتماعی با تأکید بر مؤلفه‌های اعتماد، شبکه‌ها و هنجارها یکی از انواع سرمایه تأثیرگذار می‌باشد. سرمایه اجتماعی تاریخچه‌ای بس طولانی و نامحسوسی در میان علوم اجتماعی دارا می‌باشد. اولین کسی که این اصطلاح را به کار بردنانی فان بود. بعدها

جیمز کلمن نقش شرکت اجتماعی را در شکل‌گیری فرهنگ و تعلیم و تربیت شرح داد. (قالیباف و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۳). سرمایه اجتماعی یکی از ابعاد برجسته تحقیقاتی علوم اجتماعی است، این اصول اجتماعی باعث تقویت افراد و گروهها می‌شود. «سرمایه اجتماعی با عضویت در گروه‌ها و انجمنها، اهداف گروهی را مثل دموکراسی، مشارکت و توسعه اجتماعی را تقویت می‌کند.» (پوتنام، ۲۰۰۲: ۶۹). پوتنام مدعی است که «شرکت در اجتماع مانند شبکه‌های رسمی و شبکه‌های غیررسمی جامعه، مرکز اصلی مفهوم سرمایه اجتماعی است» (۲۰۰۰: ۵۶). سرمایه اقتصادی، انسانی، سرمایه فیزیکی و سرمایه طبیعی از انواع سرمایه‌های دیگر هستند که در مجموع به صورت یک سامانه در عملکرد اجتماعات تاب‌آور تأثیرگذار هستند (Mayunga, 6, ۲۰۰۷). «سرمایه اقتصادی که درآمد پولی و سایر منابع مالی و دارایی‌ها و نیز تجلی نهادی آن یعنی حقوق مالی را در برمی‌گیرد. سرمایه اقتصادی سیال‌تر است و به آسانی به سرمایه اجتماعی و فرهنگی تبدیل می‌شود، در مقابل، قابلیت تبدیل سرمایه اجتماعی به سرمایه فرهنگی پرهزینه‌تر است.» (نوربخش، ۱۳۹۰: ۱۱۱-۱۱۲) سرمایه انسانی بیشتر آموزش، مهارت و دانش مدیران و سطوح محلی در برابر ریسک‌ها و خطرات را شامل می‌شود. آموزش و ظرفیت‌سازی کاهش خطرپذیری بلایا در سطح محلات به عنوان یکی از اصولی است که در فرآیند مدیریت تاب‌آوری و بلایا پیوسته باید مورد توجه قرار گیرد. سرمایه فیزیکی شامل مسکن، امکانات عمومی و... است که آسان‌سازی در ارتباطات و حمل و نقل از زیرمجموعه‌های آن به شمار می‌رود و در نهایت، سرمایه طبیعی هم شامل منابع طبیعی، آب و اکوسیستم می‌باشد که در این بخش باید گونه‌های خاص گیاهی و جانوری و شرایط محیط طبیعی زندگی افراد و حفاظت از آنها در برابر بلایا محافظت شوند»

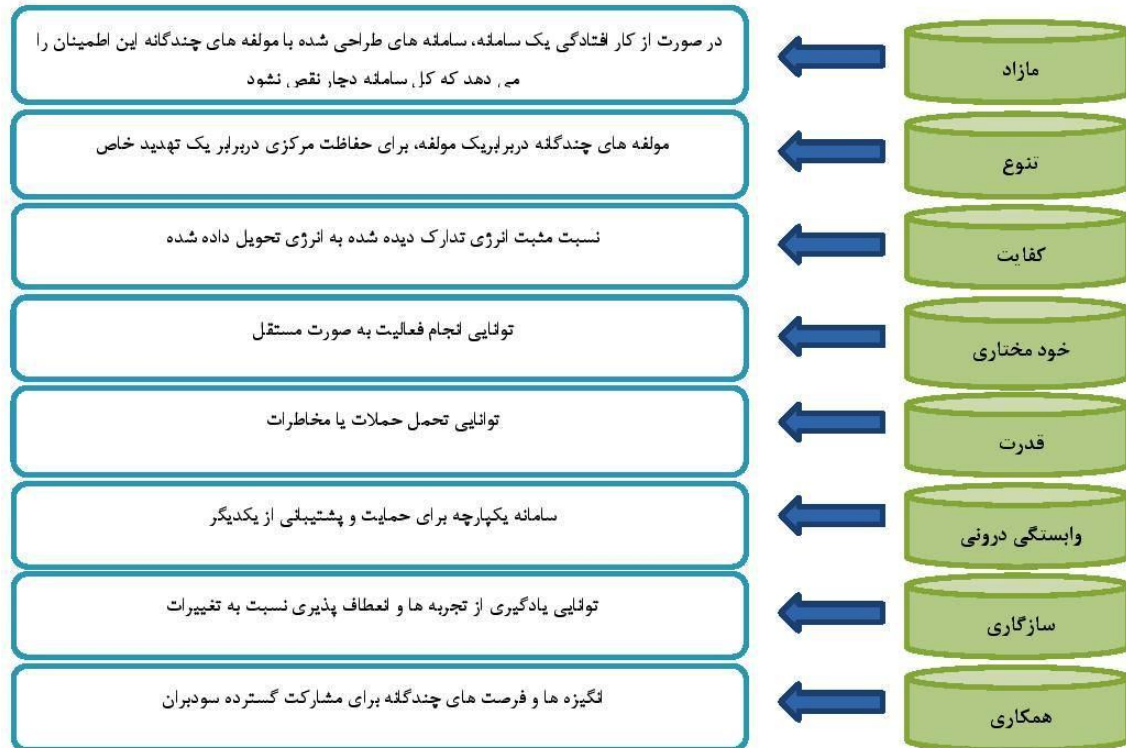
از مهمترین خصوصیات جوامع تاب‌آور، عملکرد سرمایه انسانی در شهرها است. سرمایه انسانی، مهارت، دانش و سطح اطلاعاتی جوامع را در ارتباط با بهبود وضعیت تاب‌آوری می‌سنجد. افزایش دانش و مهارت در برابر درک خطرات شهروندان، ارتقای توانایی در راستای توسعه راهبردهای کاهش خطر از مهمترین ویژگیهای جوامع تاب‌آور می‌تواند دانسته شود که برای ایجاد این وضعیت آموزش به عنوان یک اصل ضروری پیوسته مورد تأکید برنامه‌ریزان است. در رابطه با آموزش خطرات، این فرآیند می‌تواند به وسیله آماده کردن شهروندان با طرحهای خطری که چالشهای بالقوه، فرصتها و رفتارهایی که به وسیله اجتماع در برابر خطر صورت می‌گیرد را شرح دهد و همچنین توسعه راهبردهای استفاده کردن از آنها یا مدیریت و احاطه کردن آنها را شرح می‌دهند.

برای ایجاد جوامع تاب‌آور در برابر بلایا و خطرات پنج سرمایه، اجتماعی، اقتصادی، انسانی، فیزیکی و طبیعی تأثیرگذار هستند. برای ایجاد جوامع تاب‌آور در سالهای اخیر، این رویکرد بسیار مورد بررسی قرار گرفته است. راه‌حل‌های بسیاری زیادی هم برای ایجاد جوامع تاب‌آور ارائه شده است. شکل ۱ نوع تقسیم‌بندی سرمایه‌ها و نقش آنها را در تاب‌آوری جوامع به تصویر می‌کشد.

شکل ۱. انواع سرمایه‌ها در یک فرایند تاب‌آوری

شکل ۲ هشت ویژگی شهرهای تاب‌آور را از دیدگاه گودزچالک مطرح می‌کند که این ویژگیها عبارت‌اند از: تنوع، کفایت، خودمختاری، قدرت، وابستگی درونی، سازگاری، مازاد و همکاری. خودمختاری شهرها بر توانایی انجام فعالیتهای مدیریت شهری به صورت مستقل تأکید دارد. قدرت هم بر توانایی و مقاومت شهر در راستای مقابله با انواع بلايا و خطرات اشاره دارد و نیز همکاری و سازگاری بر میزان مشارکت شهروندان.

شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب آور

۶-۱. نتیجه گیری

آموزش در سطوح مختلف جامعه با هدف حفظ امنیت به ویژه در زمان وقوع خطرات و شرایط پس از وقوع، اهمیت بیشتری دارد. مهمترین اقداماتی که نهادهای برنامه ریز در این زمینه می‌توانند انجام دهند عبارتند از: آگاهی و برنامه‌های آموزشی درباره کاهش خطرپذیری، برنامه‌های آموزشی برای مقامات محلی و مدیران جامعه، برنامه‌ها و تمرینهای مشارکتی برای اعتمادسازی و مشارکت ذی نفعان در جوامع محلی و در نهایت، در راستای تاب‌آوری جوامع به لحاظ رویکردی و بر اساس قوانین موجود در کشور ابتدا باید میزان تاب‌آوری در ابعاد مختلف با تأکید بر شاخصها و معیارهای قابل سنجش مورد واکاوی قرار بگیرد. طرح ارتقا تاب‌آوری زنان و خانواده ابتکاری است که از سال ۱۳۹۵ تاکنون توسط معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در سطح ملی و با همکاری بخش‌ها و نهادهای ذیربط در استانها برنامه‌ریزی و اجرا شد تا بتواند ضمن آموزش و توسعه ظرفیت‌های فردی و گروهی برای ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده در سطوح محلی، جوامع را به:

- درک فعال از چشم انداز ریسک و چگونگی اثر آن بر سیستم و چگونگی کنش‌های جامعه در هر زمینه
- تعیین این که در کدام لایه جامعه آن خطرات به بهترین شکل مدیریت شوند
- و استفاده از مجموعه‌ای از اصول تاب‌آوری به منظور تقویت ظرفیت سیستم برای جذب شوک و یا انطباق و تغییر به طوری که کمتر در معرض شوک قرار گیرند تا با برنامه ریزی مشارکتی و تقویت لایه‌های اجتماعی، بتوانند ارتقا تاب‌آوری اجتماعی حوزه زنان و خانواده از کوتاه تا بلند مدت را محقق سازند.

۲. نقشه استان

شکل ۳. نقشه استان آذربایجان غربی

۳. گزارش فاز یک

۳-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح

شناسایی تسهیل‌گر سطح ۱ متخصص، آموزش دیده و مورد تایید معاونت امور زنان و خانواده که تسلط کافی بر موضوع داشته و سابقه همکاری با معاونت را در طرح‌های سال گذشته موضوع تاب‌آوری داشته‌اند که اسم ایشان طی هماهنگی با استان و مکاتبه از سوی معاونت امور زنان و خانواده به استان‌ها اعلام گردید و دعوت ایشان برای اجرای طرح و هماهنگی زمانی برای ارائه خدمات متناسب با طرح صورت پذیرفت. هم چنین هماهنگی برای برگزاری نشست توجیهی توسط دفتر امور زنان و خانواده استانداری، با حضور تسهیلگر سطح ۱، جهت تبیین اهداف طرح و چگونگی اجرای بهینه آن در سطح استان، با توجه به سوابق اجرایی و گزارش‌های اجرای پروژه طی سال‌های گذشته و توجیه کارشناسان مرتبط با طرح در استانداری و مشاوران امور بانوان فرمانداری‌های سطح استان انجام گردید. .

سایر تجهیزات مطابق دستورالعمل ارسالی از سوی معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری و چک لیست اقلام و لوازم و الزامات برگزاری کارگاه آموزشی نیز تهیه شد (به‌طور مثال: لوازم التحریر مورد استفاده در کارگاه، مکان برگزاری، لوازم کمک آموزشی مانند ویدئو پروژکتور، پرینتر و...). امکانات صوتی و سرمایشی محل برگزاری قبل از اجرای کارگاه بازبینی و نواقص برطرف گردید.

۲-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید

انتخاب اساتید برای هر کدام از استان‌ها بر اساس ارزیابی‌های معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در طرح تاب‌آوری سال‌های ۹۶-۱۳۹۵ و با توجه به توانایی تسهیل‌گران، شناخت نسبت به اقلیم و آسیب‌های استان و تجربه موفق در همکاری با معاونت امور زنان و خانواده و باتوجه به شاخص‌های زیر صورت گرفته است.

- تخصص، مدرک تحصیلی
- تجربه کار تسهیل‌گری در سطح استان
- تسلط کامل بر آمار آسیب‌های اجتماعی استان
- اجرای طرح‌های پژوهشی و آموزشی متعدد مرتبط در این زمینه
- استاد برجسته کشوری

۳-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های انتخاب آنان

سازمان‌های مردم‌نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در سراسر استان بر اساس شاخص‌های زیر و مکاتبه با کارشناسان امور بانوان فرمانداری‌ها و معرفی از سوی آنها انجام شد. هم‌چنین هماهنگی با کارشناسان دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری، بهزیستی و فرمانداری‌های سراسر استان در بخش سازمان‌های مردم‌نهاد نیز در این زمینه صورت پذیرفت:

- فعال و خودانگیزخته در حوزه‌ی آسیب‌های اجتماعی به ویژه زنان و خانواده
- فعال در سمن‌های مرتبط با دفتر امور بانوان یا مراکز مرتبط با آسیب‌های اجتماعی
- اطمینان از مشارکت در اجرای مرحله‌ی دوم طرح
- توانایی تسهیل‌گری
- حداقل تحصیلات کارشناسی

۴-۳. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح

• به مدت ۵ روز • ۱۴ الی ۱۸ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷،	مدت زمان
• ۱۳/۲/۱۳۹۷ دفتر امور بانوان و خانواده استانداری به مدت ۸ ساعت با حضور کارشناسان امور بانوان فرمانداری‌های استان	زمان جلسه توجیهی
• برنامه آموزشی و الزامات و جزوات آموزشی و کمک آموزشی توسط اساتید و تسهیل‌گران از یک هفته قبل در اختیار استانداری قرار گرفت	ارسال بسته توجیهی

شکل ۴. برنامه کارگاه

خلاصه‌ی فعالیت‌های اجرایی و علمی انجام شده تا برگزاری کارگاه به شرح زیر است:

- اسفند ۱۳۹۶: مشخص شدن مجری و عقد تفاهم‌نامه با سمن رویش روان و تندرستی استان خراسان جنوبی
- اسفند ۱۳۹۶: برگزاری جلسات هماهنگی مجری با مدیر کل دفتر بانوان و خانواده استانداری خراسان جنوبی جهت تعیین راهبردها و سیاست‌های اجرایی طرح در استان
- فروردین ۱۳۹۷: شکل‌گیری دبیرخانه و تیم اجرایی طرح و انتخاب مجری طرح (دانشگاه الزهرا- شعبه ارومیه)

• اردیبهشت ۱۳۹۷: برگزاری اولین جلسه‌ی توجیهی برای شرکت‌کنندگان احتمالی در کارگاه، برگزاری کارگاه تربیت تسهیل‌گران

• خرداد ۱۳۹۷: نگارش گزارش کارگاه اول و هماهنگی با شرکت‌کنندگان در کارگاه اول برای تسهیلگری در مرحله دوم

• خرداد تا مرداد ۱۳۹۷ اجرای مرحله دوم طرح

خلاصه اجرای کارگاه:

این کارگاه آموزشی با حضور ۲۳ نفر از نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد فعال معرفی شده از سوی فرمانداری‌ها و به تسهیل‌گری حمیده یوسفی سادا مدت ۵ روز در اردیبهشت ماه ۱۳۹۷ در سالن کنفرانس دفتر امور بانوان و خانواده استانداری برگزار گردید. این کارگاه با رویکرد آموزش مشارکتی و شیوه‌های خلاق آموزشی مباحثی از جمله: تاریخچه تاب‌آوری و تعاریف آن، ریسک‌ها، شوک‌ها، استرس‌ها و تاثیر آن بر سیستم، شناسایی شکاف‌ها در تاب‌آوری سیستم و تدوین نقشه‌راه تاب‌آوری سیستم در گروه‌ها مورد بحث و تمرین قرار گرفت.

جدول ۳. مشخصات اعضای سازمانهای مردم‌نهاد و تشکلهای غیر دولتی آموزش دیده بعنوان تسهیلگران محلی

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام شهرستان	ساعات حضور در کارگاه
۱	هاجر رسولی	موسسه محور پاک	۳۶
۲	شهناز خلیلی	موسسه همیاران سلامت	۳۶
۳	فاطمه ابراهیمی	موسسه خیریه خانه صبا	۳۶
۴	رقيه درستی	موسسه معراج	۳۶
۵	اسماعیل دبیری	انجمن ارشاد-چالدران	۳۶
۶	جواد رضازاده	موسسه اندیشه معرفت	۳۶
۷	هاجر رضایی	مرکز مشاوره رفاه	۳۶
۸	حلیمه ابراهیمی	انجمن اندیشه‌های طلایی	۳۶
۹	حمیده کاظمی	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان شهرستان شاهین دژ	۳۶
۱۰	راحيله خدایی	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان شهرستان شاهین دژ	۳۶
۱۱	سمانه عبدالله نژاد	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان شهرستان ماکو	۳۶
۱۲	زهرا یوسفی	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان شهرستان پلدشت	۳۶
۱۳	منیره عبدالله پوری	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان شهرستان سردشت	۳۶
۱۴	رضا رحمتی	اجتماع محور پاک	۳۶
۱۵	طیب محی	پیام آوران امید	۳۶
۱۶	سحر بلغار	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان پیرانشهر	۳۶
۱۷	شیما صادقی	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان مه‌آباد	۳۶
۱۸	طاہره محمد نژاد	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان شوط	۳۶
۱۹	رقيه کوشا	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان چایپاره	۳۶
۲۰	فرشته احمدزاده	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان تکاب	۳۶
۲۱	گلشن رستمی	کانون فرهنگی، اجتماعی زنان میاندوآب	۳۶
۲۲	ثریا قاسمی	موسسه همیاران سلامت	۳۶
۲۳	زهره عقاب پنجه	تشکل اجتماعی محور-نقده	۳۶

۳-۵. پایش طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن (مبتنی بر پیش‌آزمون و پس‌آزمون)

در فاز اول طرح که ۵ روز (۳۶ ساعت آموزشی) به طول انجامید، نمایندگان ۲۱ سازمان مردم‌نهاد و فعال اجتماعی به عنوان تسهیل‌گر سطح ۲ تحت آموزش قرار گرفتند. مطالب و سر فصل‌های آموزشی بر اساس محتوای در نظر گرفته شده توسط معاونت امور زنان و خانواده که در اختیار اساتید قرار گرفته بود، تدریس گردید. لازم به ذکر است فرآیند آموزشی به صورت کارگاهی طراحی و شرکت‌کنندگان علاوه بر یادگیری مطالب تئوری در قالب گروه‌های ۶-۵ نفره به تمرینات عملی پرداختند.

نقاط قوت شناسایی شده توسط تسهیلگر سطح یک:

- اطلاع‌رسانی به موقع و مستمر از طرف استانداری و مجری
- هماهنگی با شرکت‌کنندگان جهت حضور به موقع و کامل در کارگاه توسط کارشناس طرح (خانم عارف زاده)
- حضور مستمر کارشناس طرح در کارگاه
- تلاش بی‌وقفه مجری طرح در به موقع بودن پذیرایی و نهار
- تدارک برنامه تفریحی توسط استانداری و مجری برای شرکت‌کنندگان بعد از ساعت کارگاه
- توجه و اهمیت دادن ویژه به طرح توسط مدیرکل محترم امور بانوان
- شرکت دادن تمامی شهرستان‌ها در این طرح با دعوت از یک سمن فعال در هر شهرستان
- حضور فعال و مشارکت خوب شرکت‌کنندگان در کارگاه
- کیفیت خوب تجهیزات آموزشی و ملزومات کارگاهی
- در یک کلام همه موارد در حد عالی ارزیابی می‌شود.

نقاط ضعف شناسایی شده توسط تسهیلگر سطح یک:

- تنها نکته منفی، مسئله تاریخ برگزاری کارگاه بود و اینکه مدت زمان تخصیص داده شده خیلی کم بود

نقاط قوت شناسایی شده کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری:

- حضور مستمر کارشناس معرفی شده از سوی مجری در تمام برنامه‌ها (حتی برنامه‌های تفریحی برنامه ریزی شده از سوی دفتر)
- حضور فعال تسهیلگران سطح ۲ در کارگاه
- اشرافیت و تسلط کامل تسهیلگر سطح ۱ طرح به موضوع
- انتخاب محل اسکان و برگزاری در مجاورت یکدیگر
- هماهنگی لازم با صدا و سیما مرکز استان جهت حضور در برنامه و انعکاس خبری طرح در رسانه محلی
- هماهنگی لازم با استانداری جهت بازدید و حضور تسهیلگران هر روز پس از اتمام کارگاهها از مکانهای دیدنی و تاریخی شهر صورت گرفت.

سطح کلی رضایت از کارگاه

فرم‌های ارزیابی شرکت‌کنندگان در کارگاه نشان از رضایت بالای آنها از برگزاری کارگاه داشت و میزان رضایت نسبی آنها از سطح برگزاری کارگاه به طور میانگین بالای ۸۲ درصد بوده است.

۳-۶. گالری تصاویر فاز یک

شکل ۵. گالری تصاویر فاز ۱ طرح ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی

۴. گزارش فاز دو
۴-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان

شکل ۶. نقشه گستردگی فعالیت‌ها در مناطق استان

جدول ۴. توزیع فعالیت‌ها در مناطق استان

شهرستان	محله
ارومیه	ابوذر
ارومیه	دین پرست
ارومیه	کشتارگاه
ارومیه	شهرک
ارومیه	سیلوانا
خوی	قره درویش
چالدران	شهرک
بوکان	مام صاحبی
اشنویه	اشنویه
شاهین دژ	خرمده
ماکو	قره خیلچلیق
پل دشت	رضوان
سردشت	دولتانجک
پیرانشهر	شین اباد
شوط	خلیل آباد
چاپاره	جمال آباد
تکاب	زینبیه
مهاباد	زمین شهرداری
نقده	نقده
سلماس	اسلام آباد
میاندواب	قروه ورن

۲-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم**طرح**

- هماهنگی و برگزاری جلسه‌ای با حضور فرماندار و روسای ادارات با هدف معرفی طرح در تمامی شهرستانها
- بررسی جمعیتی و جغرافیایی مناطق شهری و حاشیه‌ای شهر با کمک کارشناس امور اجتماعی فرمانداری و با حضور معاون فرمانداری و رییس بهزیستی
- شناسایی انواع آسیب‌های اجتماعی محلات و جمع بندی آنها با توجه به اطلاعات و گزارشات فرمانداری‌ها
- انتخاب چند محله که آسیب‌های اجتماعی بالاتری داشتند و ورود به آنها جهت اجرای طرح

۳-۴. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی**مربوطه**

- اطلاع رسانی فراخوان در مساجد منتخب محلات آسیب خیز
 - اطلاع رسانی در نشست‌هایی که امام جماعت و معتمدین محل با مردم داشتند
 - استفاده از کانون‌های مساجد و پایگاه‌های بسیج جهت اطلاع رسانی.
 - ثبت نام از بین افراد شرکت کننده در نشست‌ها جهت شرکت در کارگاه‌های آموزشی.
 - تنظیم برنامه اجرایی کارگاه با نظر ثبت نام کننده‌ها در کارگاه
 - هماهنگی با ادارات مختلف جهت استفاده از مکان‌های آنها برای اجرای کارگاه
 - تنظیم برنامه اجرایی کارگاه با نظر ثبت نام کننده‌ها در کارگاه
- ۴-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی نفوذ در میان مردم محلی**

جهت اجرای طرح

- هماهنگی با فرمانداری جهت معرفی و شناسایی افراد ذی نفوذ و معتمد
- نشست با افراد ذی نفوذ برای معرفی طرح.
- اخذ لیست افرادی که احتمالاً بتوانند در کارگاه شرکت کنند

۱-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح

- برگزاری نشست با مدیران شهرستانی جهت هماهنگی برای ورود به محلات (یک هفته)
 - ارتباط با جامعه محلی، اطلاع رسانی اولیه و هماهنگی ورود به محلات در سطح محلی (دو هفته)
 - برگزاری کارگاه‌های آموزشی و جلب مشارکت جامعه محلی در راستای شناسایی آسیب‌های اجتماعی محلی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های مشارکتی جامعه محلی و راهکارهای عملیاتی برای کاهش آسیب (یک تادو ماه)
 - طراحی و تدوین نقشه راه محلی با مشارکت جامعه محلی (دو هفته)
 - ترسیم نقشه راه ارتقاء تاب‌آوری استان (یک هفته)
- مقرر گردید تا ده روز بعد از اجرای کارگاه درفاز اول تسهیلگران سطح دو، برنامه اجرایی خود را طبق شیوه نامه اجرایی طرح بر مبنای ۶۰ ساعت آموزشی و توجیهی برای مردم محله بعد از مشورت و همفکری با مردم محلی تنظیم و به کارشناس فرمانداری و در نهایت به کارشناس مجری طرح خانم رسولی ارائه دهند.
- اکثر تسهیلگران با توجه به وقت آزاد شرکت کنندگان، جدول زمانبندی اجرای کارگاه را در طی ماه مبارک رمضان شروع و به پایان رساندند.
- در این فاز، ۲۱ محله و روستای آسیب خیز از ۱۷ شهرستان تحت پوشش طرح قرار گرفت. میزان ساعات آموزشی به طور میانگین برای هر محله ۶۰ ساعت در قالب فعالیت‌های تسهیل‌گری و آموزش مشارکتی، انجام شده است. شایان ذکر است مجموعاً طی سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ هم در فاز دوم اجرای پروژه ۱۴۵۰ نفرمورد آموزش قرار گرفتند. و در مجموع ۶۵ اجتماع محلی را طی دو سال، فعالیت‌های آموزشی را به پیش بردند.

جدول ۵. مشخصات کلاس‌های آموزشی

نام شهر / منطقه / محله	نام آموزشگر محلی (عضو سازمان غیردولتی)	میزان ساعت تدریس و تسهیلگری	تعداد متریان (زنان و خانواده‌های محلی)	عنوان ریسک یا شوک
ارومیه / ابودر	هاجر رسولی	۶۰	۲۲	آسیب‌های ناشی از طلاق
ارومیه / دین پرست	شهناز خلیلی	۶۰	۲۳	اعتیاد
ارومیه / کشتارگاه	شهناز خلیلی	۶۰	۲۲	بیکاری
ارومیه / شهرک	جواد رضازاده	۶۰	۲۳	بیکاری زنان سرپرست خانوار
ارومیه / سیلوانا	طیب محبی	۶۰	۲۱	فرار دختران
خوی / قره درویش	رقیه درستی	۶۰	۲۵	فرار دختران
چالدران / شهرک	اسماعیل دبیری	۶۰	۲۴	اعتیاد
بوکان / امام صاحبی	هاجر رضایی	۶۰	۲۸	اعتیاد
اشنویه / اشنویه	حلیمه ابراهیمی	۶۰	۲۳	اعتیاد به فضای مجازی
شاهین دژ / خرمد	راحله خدایی	۶۰	۲۱	بیکاری
ماکو / قره خیلچلیق	سمانه عبدالله نژاد	۶۰	۲۵	اعتیاد
پل دشت / رضوان	زهرا یوسفی	۶۰	۲۷	بیکاری
سردشت / دولت‌انجک	منیر عبدالله پوری	۶۰	۲۵	آسیب‌های ناشی از طلاق
پیرانشهر / شین آباد	سحر بلغار	۶۰	۲۶	بیکاری زنان سرپرست خانوار
شوط / خلیل آباد	طاره محمد نژاد	۶۰	۲۸	اعتیاد
چاپاره / جمال آباد	رقیه کوشا	۶۰	۲۴	افسردگی
تکاب / زینبیه	فرشته احمد زاده	۶۰	۲۶	اعتیاد
مهاباد / زمین شهرداری	هاجر رضایی	۶۰	۲۷	آسیب‌های ناشی از طلاق
نقده / نقده	طیب محبی	۶۰	۲۵	اعتیاد به فضای مجازی
سلماس / اسلام آباد	فاطمه ابراهیمی	۶۰	۲۵	افسردگی زنان
میاندوآب / قره ورن	گلشن رستمی	۶۰	۲۳	بیکاری

۲-۴. نتایج حاصل از پایش طرح در فاز دوم

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۲

با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود و پیشرفت آنها که به صورت سونامی جامعه رادگیر کرده است، پیشنهاد می‌شود، دولت نقش جدی تری در رابطه با کنترل و پیشگیری داشته باشد. اجرای دوره تاب‌آوری اجتماعی در این شرایط یک اقدام خوب، اما کافی نیست. مردم در این شرایط نیاز به تغییر نگرش و کار فرهنگی عمیق دارند. قبل از اجرای طرح تاب‌آوری باید در این خصوص زمینه‌سازی کرد و در این صورت اگر این طرح به خوبی انجام شود، نقش بی‌بدیلی در کاهش آسیب‌های اجتماعی خواهد داشت. در هر صورت زمانی می‌توان گفت طرح موفق عمل کرده است که راهکارهای ارائه شده مورد توجه مسئولین باشد و بتوانند آنها را عملی سازند.

مشارکت موثر گروه‌های محلی برای شرکت در کارگاه و فرآیند اجرایی طرح، درگیر نمودن در فرآیند تدوین برنامه‌ریزی مشارکتی برای اولویت‌بندی مسائل محلات و فعالیت‌های میدانی برای شناخت ظرفیت‌ها، سرمایه‌ها و دارایی‌های محلات نشان از ارتباط موثر شرکت کنندگان از مدل اجرایی طرح می‌دهد. شایان ذکر است این طرح در محلات با شرایط یکسانی روبرو بوده است و محلاتی که سازمان‌های مردم‌نهاد و تسهیل‌گران تجربه مشارکتی را از قبل در آنها داشته است، میزان پیشرفت و

اعتماد عمومی نسبت به طرح بالاتر بوده است. با عنایت به برگزاری طرح در حاشیه شهرها از سویی فرصت مغتنمی برای شرکت در کارگاه و از سویی بانوان روستاها در مناطق دوردست استان، با عنایت به دغدغه‌ها و آسیب‌هایی که با آن مواجه هستند، کمتر زمانی برای شرکت منظم در کارگاه داشته که جذب این نوع مخاطبین تجربه و تخصص کار با این نوع مخاطبین را می‌طلبد و این مشارکت در فرآیند طرح منظم و توسعه یافته مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۱ و کارشناس طرح تاب‌آوری در دفتر امور زنان و خانواده استانداری

نتایج حاصل از پایش طرح در فاز دوم:

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۲

با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود و پیشرفت آنها که به صورت سونامی جامعه رادگیر کرده است، پیشنهاد می‌شود، دولت نقش جدی تری در رابطه با کنترل و پیشگیری داشته باشد. اجرای دوره تاب‌آوری اجتماعی در این شرایط یک اقدام خوب، اما کافی نیست. مردم در این شرایط نیاز به تغییر نگرش و کار فرهنگی عمیق دارند. قبل از اجرای طرح تاب‌آوری باید در این خصوص زمینه سازی کرد و در این صورت اگر این طرح به خوبی انجام شود، نقش بی بدیلی در کاهش آسیب‌های اجتماعی خواهد داشت.

در هر صورت زمانی می‌توان گفت طرح موفق عمل کرده است که راهکارهای ارائه شده مورد توجه مسئولین باشد و بتوانند آنها را عملی سازند.

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۱ و کارشناس طرح تاب‌آوری در دفتر امور زنان و خانواده استانداری

بعد از اطلاع رسانی از طرف سرکار خانم عارف زاده، کارشناس مسئول محترم امور بانوان در خصوص بازدید از کارگاهها در محلات با خانم نویری، هماهنگی بعمل آمد تا بازدید از محلات شهرستانها انجام پذیرد و برای اینکه از محلات بیشتری بازدید انجام شود قبل از ورود به استان به کمک کارشناس طرح در استانداری، خانم عارف زاده و کارشناس طرح در دانشگاه الزهراء، خانم رسولی با تسهیلگران سطح دو و کارشناسان فرمانداریها هماهنگی بعمل آمد تا کارگاهها در ساعت بازدید دایر باشد. در طی دو مرحله بازدید از محلات هدف و کارگاههای تشکیل شده نکات زیر مورد توجه قرار گرفت:

- محلات هدف طبق اهداف طرح جز محلات آسیب خیز و آسیب پذیر بودند.
- شرکت کنندگان در کارگاه طبق اهداف طرح از اقشار آسیب پذیر جامعه انتخاب شده بود، اما در اکثر محلات از بانوان بودند و خانواده و آقایان کم شرکت کرده بودند.
- طبق نظر سنجی انجام شده به موضوع تاب‌آوری بسیار علاقمند بودند و معتقد بودند که در زندگی شخصی آنها بسیار تاثیرگذار هست و تقاضای تکرار این دوره را برای بقیه افراد و خصوصا آقایان محله داشتند.
- کارگاهها در بعضی از شهرستانها طبق برنامه اجرایی اعلام شده انجام نشده بود. روزها و ساعات اعلام شده یا تغییر کرده و یا کوتاه شده بود، بدون اینکه به مسئولین اجرایی اطلاع داده شود که تذکرات لازم داده شد
- در بعضی از محلات شرکت کنندگان ورود و خروج و نظم کارگاه را رعایت نکرده بودند که در بازدیدها تذکرات لازم داده شد.
- تمامی مباحث آموزشی لازم علی رغم بی نظمی در زمان بندی اجرای کارگاههای محلات آموزش داده شده بود و یا در حال آموزش بود.
- فضای کارگاهها به جز در یکی دوشهرستان مناسب نبود در مساجد و یا کانون‌ها دایر شده و برای نشستن طولانی مناسب نبود.
- کارشناسان فرمانداریها در بعضی از شهرستانها خیلی خوب همکاری کردند و همراهی خوبی داشتند و به همین دلیل هم فضای کارگاه خیلی خوب بود و مشارکت مردم محلی هم عالی بود و نظم بهتری برقرار بود.
- در اکثر محلات هدف طرح خوب توجیه شده بود و مطالب آموزشی خوب جا افتاده بود و این نشان از مهارت و تلاش مستمر و بی حد تسهیلگر سطح یک بود.
- در بعضی از محلات در انتخاب افراد و در توجیه طرح درست عمل نکرده بودند که در بازدیدها رفع ابهام شد و کسانی را که انتظار مادی و مالی داشتند توجیه شدند و اعلام انصراف از ادامه شرکت در کارگاه را اعلام کردند.

- شرکت کنندگان در اکثر محلات از سبک آموزش یعنی کارگاه مشارکتی خیلی راضی بودند و خواستار تمامی آموزش‌ها به این سبک بودند. به گفته شرکت کنندگان کلاس آموزشی زیادی را شرکت کردند، اما هیچکدام مثل این کارگاه کاربردی و قابل فهم نبود.
- شرکت کنندگان انتظار داشتند که بعد از استخراج نقشه راه، این راه کارها در محلات اجرا شود.
- در بعضی از شهرستان‌ها انتظار داشتند که مسئولین جهت بازدید و رسیدگی به مشکلات مردم حتماً از این محلات بازدید کنند. که پس از برنامه ریزیهای بعمل آمده مطلع شدیم که هماهنگی با مسئولین جهت بازدید از کارگاهها صورت گرفته
- متأسفانه در یکی دو محله اداره کلاس و کارگاه از دست تسهیلگر خارج شده و به دست چند نفر شرکت کننده افتاده بود و در نتیجه کارگاه از هدف دور شده و کارهای گروهی به سبکی که آموزش داده شده بود پیش نرفته بود. تذکرات لازم داده شد و تاکید شد که کارشناس فرمانداری و کارشناس طرح بازدید دیگری به عمل آورند تا از اجرای صحیح کارگاه مطمئن شوند.
- می توان در کل اشاره کرد که در اکثر محلات وضعیت اجرای طرح عالی بود. همکاری بین کارشناس فرمانداری و تسهیلگر همه جا مستمر بود کارگاههای محلی نیز خیلی خوب اجرا شده بود.
- در برخی از شهرستانها مسئولین شهر منجمله فرماندار و یا معاون فرماندار از اجرای طرح بازدید کرده و به مسائل و مشکلات مردم رسیدگی کرده بودند.

۳-۴. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده (از نگاه تسهیلگر سطح ۲، کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری و تسهیلگر سطح ۱، نظرسنجی از شرکت کنندگان در کارگاهها)

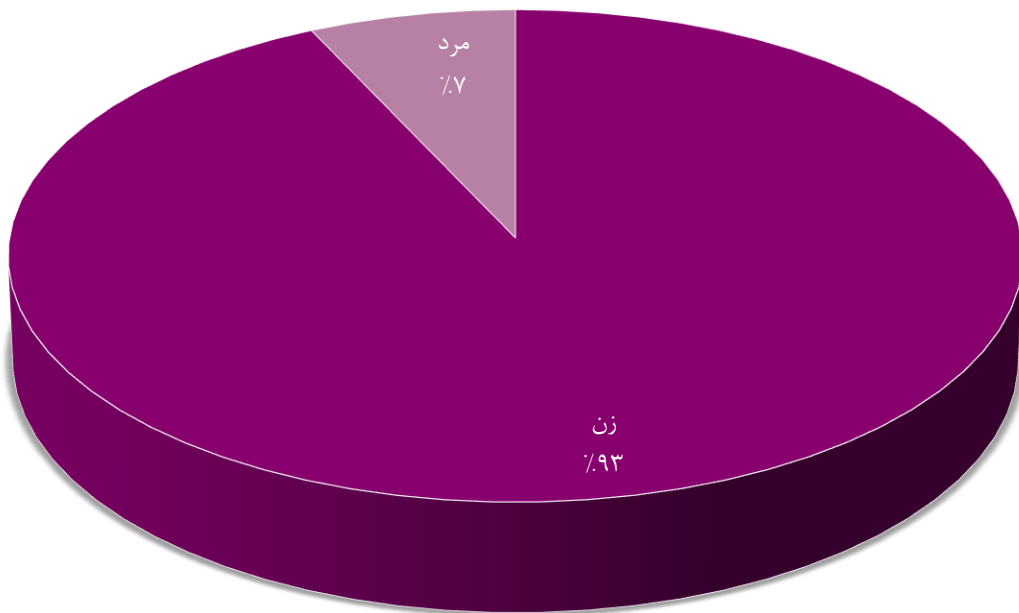
• نقاط قوت:

- اجتماع محور بودن طرح.
- توجه ویژه سرکار خانم تاجفر، مدیرکل محترم امور بانوان و خانواده به اجرای طرح و تاکید ایشان به کارشناسان فرمانداری جهت همکاری و همراهی با تسهیلگر.
- انتخاب درست دانشگاه الزهرا در استان آذربایجان غربی به عنوان مجری طرح با توجه به رسالت کاری این دانشگاه.
- علاقمند بودن کارشناسان طرح در دفتر امور بانوان و خانواده استانداری و دانشگاه الزهرا و پیگیری بودن آنها.
- انتخاب قشر آسیب پذیر به عنوان گروه هدف طرح.
- برگزاری دوره به صورت کارگاه مشارکتی و ایجاد جذابیت در بین شرکت کنندگان با کارهای گروهی.
- عدم محدودیت جنسی و سنی و تحصیلاتی و اجتماعی و ...

• نقاط ضعف

- عدم حضور و همکاری بعضی از کارشناسان فرمانداریها در محلات علی رغم برگزاری جلسه توجیهی و آموزشی
- مناسب نبودن زمان اجرای کارگاهها با توجه به مصادف شدن با ماه مبارک رمضان.
- طولانی بودن ساعات آموزشی برای مردم محلی با توجه به اینکه مردم محلی برنامه زمانی مشخصی برای وقت آزاد خود ندارند و نمی توانند طولانی مدت برنامه تنظیم کنند.
- حضور افراد توجیه نشده در کارگاه باعث اختلال در اجرای کارگاه به صورت صحیح شده بود.
- ضعف تسهیلگر سطح دو در یکی دو شهرستان که باعث ایجاد دید منفی نسبت به طرح شده بود.
- عدم توجه به دور بودن تسهیلگر سطح ۱ خارج استان و در نتیجه ضعف در نظارت مستمر وی در حین اجرای فاز دوم.
- متعهد نبودن بعضی از تسهیلگران سطح دو در اجرای برنامه در زمان اعلام شده
- کافی نبودن حق الزحمه تسهیلگران سطح دو و در نتیجه پایین آمدن انگیزه فعالیت در محلات.
- انتخاب نادرست محلات هدف در بعضی از شهرستانها و در نتیجه به تعویق افتادن اجرای فاز دوم در محله
- عدم تعامل در بعضی از شهرستانها بین تسهیلگر سطح دو و کارشناس فرمانداری

شرکت کنندگان

شکل ۷. نمودار جنسیت شرکت کنندگان

۵. نقشه راه تاب‌آوری محلات

۵-۱. شهرستان ارومیه – محله ابودر

• سیمای محله

شکل ۸. سیمای محله ابودر

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله ابودر

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آسیب‌های ناشی از طلاق	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله ابودر

۵-۲. شهرستان ارومیه - محله دین پرست

• سیمای محله

• دین پرست	نام محله
• زنان ساکن محله	گروه مخاطب
• اعتیاد	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان و پاییز ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• شهناز خلیلی	نام تسهیلگران

شکل ۱۰. سیمای محله دین پرست

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله دین پرست

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۲ ساله

شکل ۱۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله دین پرست

۳-۵. شهرستان ارومیه – محله کشتارگاه

• سیمای محله

شکل ۱۲. سیمای محله کشتارگاه

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله کشتارگاه

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۱۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله کشتارگاه

۴-۵. شهرستان ارومیه - محله شهرک

• سیمای محله

• شهرک	نام محله
• زنان سرپرست خانواده	گروه مخاطب
• بیکاری	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• جواد رضا زاده	نام تسهیلگران

شکل ۱۴. سیمای محله شهرک

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله شهرک

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری زنان سرپرست خانواده	• بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه

شکل ۱۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله شهرک

۵-۵. شهرستان ارومیه - محله سیلوانا

• سیمای محله

شکل ۱۶. سیمای محله سیلوانا

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله سیلوانا

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
فرار دختران	ویژه	محلی	<ul style="list-style-type: none"> بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه بازه زمانی بلند مدت: ۲ ساله

شکل ۱۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله سیلوانا

۶-۵. شهرستان خوی - قره درویش

• سیمای محله

شکل ۱۸. سیمای محله قره درویش

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله قره درویش

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• فرار دختران	• ویژه	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله قره درویش

۷-۵. شهرستان چالدران - شهرک

• سیمای محله

نام محله	• شهرک
گروه مخاطب	• زنان محلی
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• اعتیاد همسران
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• اسماعیل دبیری

شکل ۲۰. سیمای محله شهرک

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله شهرک

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد همسران	• فراگیر و بلند مدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۱/۵ ساله

شکل ۲۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله شهرک

۸-۵. شهرستان بوکان - محله مام صاحبی

• سیمای محله

• مام صاحبی	نام محله
• جامعه محلی	گروه مخاطب
• اعتیاد	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• هاجر رضایی	نام تسهیلگران

شکل ۲۲. سیمای محله مام صاحبی

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله مام صاحبی

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر و بلند مدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۲۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله مام صاحبی

۹-۵. شهرستان اشنویه - محله اشنویه

• سیمای محله

شکل ۲۴. سیمای محله اشنویه

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله اشنویه

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد به فضای مجازی	• ویژه و فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه

شکل ۲۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اشنویه

۱۰-۵. شهرستان شاهین دژ - خرمدره

• سیمای محله

• خرمدره	نام محله
• بیکاری	گروه مخاطب
• دختران جوان محلی	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• راحله خدایی	نام تسهیلگران

شکل ۲۶. سیمای محله خرمدره

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله خرمدره

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۲۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله خرمدره

۱۱-۵. شهرستان ماکو- محله قره خجلیق

• سیمای محله

• قره خجلیق	نام محله
• زنان محلی	گروه مخاطب
• قره خجلیق	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• سمانه عبدالله نژاد	نام تسهیلگران

شکل ۲۸. سیمای محله قره خجلیق

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله قره خجلیق

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتماد	• ویژه و فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۲ ساله

شکل ۲۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله قره خجلیق

۱۲-۵. شهرستان پل دشت - محله رضوان

• سیمای محله

نام محله	• رضوان
گروه مخاطب	• بیکاری
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• زنان ساکن محله
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• زهرا یوسفی

شکل ۳۰. سیمای محله رضوان

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله رضوان

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر و بلند مدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلندمدت: ۲ ساله

شکل ۳۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله رضوان

۱۳-۵. شهرستان سردشت - محله دولتانجک

• سیمای محله

نام محله	• دولتانجک
گروه مخاطب	• زنان سرپرست خانوار
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• آسیب‌های ناشی از طلاق
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• منیر عبدالله پوری

شکل ۳۲. سیمای محله دولتانجک

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله دولتانجک

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آسیب‌های ناشی از طلاق	• ویژه و فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ستاره

شکل ۳۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله دولتانجک

۱۴-۵. شهرستان پیرانشهر - شین آباد

• سیمای محله

• شین آباد	نام محله
• زنان محلی سرپرست خانوار	گروه مخاطب
• بیکاری زنان سرپرست خانوار	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• بهار و تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• سحر بلغار	نام تسهیلگران

شکل ۳۴. سیمای محله شین آباد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله شین آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری زنان سرپرست خانوار	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۳۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله شین آباد

۱۵-۵. شهرستان شوط - محله خلیل آباد

• سیمای محله

• محله خلیل آباد	نام محله
• زنان جامعه محلی	گروه مخاطب
• اعتیاد	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• طاهره محمد نژاد	نام تسهیلگران

شکل ۳۶. سیمای محله خلیل آباد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله خلیل آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۳۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله خلیل آباد

۱۶-۵. شهرستان چاپاره - محله جمال آباد

• سیمای محله

• محله جمال آباد	نام محله
• افسردگی زنان	گروه مخاطب
• زنان محلی	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• رقیه کوشا	نام تسهیلگران

شکل ۳۸. سیمای محله جمال آباد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله جمال آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• افسردگی زنان	• ویژه	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۱ ساله

شکل ۳۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله جمال آباد

۱۷-۵. شهرستان تکاب - محله زینبیه

• سیمای محله

نام محله	• زینبیه
گروه مخاطب	• زنان درگیر مساله اعتیاد ساکن محله
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• اعتیاد به مواد مخدر
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• فرشته احمد زاده

شکل ۴۰. سیمای محله زینبیه

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله زینبیه

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۴۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله زینبیه

۱۸-۵. شهرستان مهاباد- محله زمین شهرداری

• سیمای محله

• محله زمین شهرداری	نام محله
• زنان سرپرست خانواده	گروه مخاطب
• آسیب‌های ناشی از طلاق	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• هاجر رضایی	نام تسهیلگران

شکل ۴۲. سیمای محله زمین شهرداری

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله زمین شهرداری

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آسیب‌های ناشی از طلاق	• ویژه و بلند مدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۲ ساله

شکل ۴۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله زمین شهرداری

۱۹-۵. شهرستان نقده - نقده

• سیمای محله

• نقده	نام محله
• دختران جوان محلی	گروه مخاطب
• اعتیاد به فضای مجازی	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• طیب محبی	نام تسهیلگران

شکل ۴۴. سیمای محله نقده

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله نقده

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد به فضای مجازی	• ویژه	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت « ۲ ماه

شکل ۴۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله نقده

۲۰-۵. شهرستان سلماس - محله اسلام آباد

• سیمای محله

شکل ۴۶. سیمای محله اسلام آباد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله اسلام آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• افسردگی زنان	• ویژه و فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۱ ساله

شکل ۴۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اسلام آباد

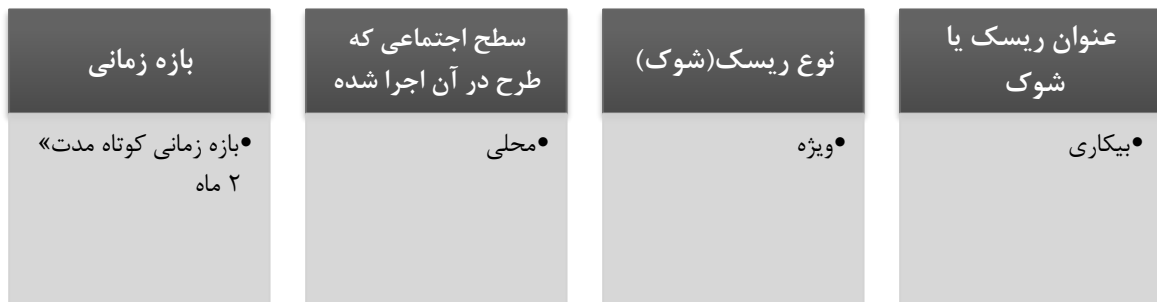
۲۱-۵. شهرستان میاندوآب - محله قره ورن

• سیمای محله

شکل ۴۸. سیمای محله قره ورن

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله قره ورن

شکل ۴۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله قره ورن

۶. جداول مداخلات کوتاه تا بلندمدت برای کاهش ریسک‌ها در سطح استان

بیکاری			
کنشگر موثر	اقدامات کوتاه مدت	اقدامات میان مدت	اقدامات بلند مدت
۱- فرمانداری	۱- ارزیابی سلامت روان و اجتماعی افراد بیکار و خانواده آنها	۱- به کار انداختن کارخانه جات نیمه تعطیل و تعطیل با به کار گیری از افراد بیکار بومی	۱- شناسایی مکان برای احداث کتاب خانه در محلات با مسئولیت جوانان بیکار جهت افزایش سرانه مطالعه
۲- نیروی انتظامی	۲- برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی جهت کار در کارخانه‌ها	۲- تامین زمین شهری برای ساخت مسکن برای نیازمندان بیکار از اداره اوقاف	۲- ساخت مسکن‌های ارزان قیمت با وام‌های کم بهره برای بیکاران نیازمند مسکن
۳- جهاد کشاورزی	۳- شناسایی افراد بیکار و ایجاد بانک اطلاعاتی جهت معرفی به آنها	۳- اختصاص مکان مناسب جهت احداث پارک و فضای سبز	۳- مذب سرمایه گذار یا گرفتن بودجه جهت احداث کارخانه
۴- اداره کار	۴- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۴- دادن بخشنامه به ادارات دولتی از طرف وزارت علوم مبنی بر پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	۴- اختصاص اعتبار به بانک‌ها از جمله بانک کار آفرین جهت پرداخت وام‌های کم بهره برای اشتغال زایی
۵- بهزیستی	۵- تربیت و آموزش نیروهای متخصص در زمینه‌ی هتل داری و توریسم و معرفی آنها به هتل‌ها	۵- ایجاد مرکز حرفه آموزی در محلات و ارائه آموزش رایگان برای زراعت گیاهان دارویی که آب کمتری مصرف می‌کنند و استخر ماهی پرورش آن به جوانان تحصیل کرده	۵- ایجاد کارگاه‌های تولیدی به هم پیوسته (خرید پارچه، طراحی، برش، دوخت، گل دوزی و...)
۶- مراکز جامع خدمات سلامت	۶- آموزش مشاوره رایگان و آموزش مهارت‌های زندگی و معرفی به نهادهای حمایتی	۶- اختصاص زمین کشاورزی برای زراعت گیاهان دارویی که آب کمتری مصرف می‌کنند و استخر ماهی پرورش آن به جوانان تحصیل کرده	۶- برگزاری جشنواره و نمایشگاه صنایع دستی و ایجاد بازارچه فروش محصولات کشاورزی و تولیدات خانگی و ماهی و... .
۷- بهداشت و درمان	۷- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۷- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	۷- ایجاد مراکز کارورزی و حرفه آموزی جهت کسب تجربه در دانشگاه‌ها جهت استفاده دانشجویان سال آخر
۸- مراکز مشاوره	۸- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۸- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۹- شهرداری	۹- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۹- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۰- اداره فنی و حرفه ای	۱۰- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۰- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۱- موسسات خیریه و سمنها	۱۱- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۱- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۲- بهزیستی	۱۲- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۲- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۳- سازمان گردشگری	۱۳- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۳- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۴- امام جماعت و معتمدین محل	۱۴- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۴- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۵- اداره فرهنگ و ارشاد	۱۵- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۵- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۶- صنعت و معدن و تجارت	۱۶- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۶- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۷- بنیاد مسکن	۱۷- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۷- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۸- وزارت علوم و تحقیقات	۱۸- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۸- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۱۹- اوقاف	۱۹- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۱۹- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۲۰- نمایندگان مجلس	۲۰- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۲۰- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۲۱- آموزش و پرورش	۲۱- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۲۱- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۲۲- صندوق کار آفرینی امید	۲۲- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۲۲- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۲۳- سازمان شیلات	۲۳- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۲۳- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	
۲۴- استانداری	۲۴- ایجاد بانک اطلاعات فارغ التحصیلان و دانشگاه‌ها و معرفی آنها به ادارات، مراکز و کارخانه‌ها و شرکت‌های مرتبط جهت کارورزی	۲۴- پذیرش کارورزهای معرفی شده از طرف دانشگاه‌ها و نظارت بر اجرایی شدن آن	

اعتیاد			
اقدامات بلند مدت	اقدامات میان مدت	اقدامات کوتاه مدت	کنشگر موثر
۱- شناسایی مکانهای مناسب جهت ایجاد تله کابین و کمپ گردشگری و معرفی آنها در سطح کشور توسط رسانه ها جهت جذب توریست و پر کردن اوقات فراغت جوانان با هدف پیشگیری از اعتیاد	۱- ایجاد پایگاه‌های مردمی جهت کنترل و نظارت به افراد معتاد ۲- دادن مسئولیت‌های اجتماعی به افراد معتاد با ضمانت و نظارت معتمدین و حمایت از خانواده‌ی آنها ۳- اعطای وام‌های خود اشتغالی کم بهره به خانواده معتادین ۴- برگزاری همایشهای سالانه با حضور معتادین پاک شده و موفق در کار و زندگی با هدف تشویق و دادن انگیزه برای ترک دیگر معتادین	۱- شناسایی کودکان با استعداد خانواده معتادین و معرفی آنها به مراکز آموزشی و آماده سازی برای شرکت در المپیادهای علمی ۲- برگزاری نشست‌های محلی در مساجد با موضوع اعتیاد یک بیماریست با هدف پذیرش معتادین در بین مردم ۳- برگزاری کلاس‌های آموزش مهارت‌های فنی و هنری و آموزش زراعت نوین جهت ایجاد اشتغال خانگی و معرفی افراد آموزش دیده به اداره کار ۴- شناسایی معتادین و ایجاد بانک اطلاعات آنها و معرفی به کمپ ترک اعتیاد با نظارت مشاور و دادن خدمات بهداشتی و درمانی رایگان ۵- برگزاری کلاسهای آموزش مهارت‌های زندگی و معرفی آسیب‌های اجتماعی ناشی از اعتیاد و دادن مشاوره رایگان به خانواده‌های معتادین ۶- شناسایی خانواده‌های معتاد نیازمند و بدون مسکن جهت معرفی به موسسات خیریه و نهادهای حمایتی جهت کمک‌های نقدی و غیر نقدی ۷- برگزاری دوره‌های آموزش رشته‌های ورزشی رایگان و مسابقات ورزشی برای خانواده‌های معتادین با هدف ایجاد روحیه نشاط و دوری از مواد مخدر ۸- برگزاری کلاسهای آموزش و پیشگیری از بیماری ایدز و هیپاتیت و ...	۱- آموزش و پرورش ۲- سپاه ۳- سازمان گردشگری ۴- امام جماعت و معتمدین محل ۵- بهزیستی ۶- اداره برق ۷- نمایندگان مجلس ۸- اداره فنی و حرفه ای ۹- بانک کار آفرین ۱۰- کمیته امداد ۱۱- موسسات خیریه ۱۲- مدیران مدارس ۱۳- مراکز مشاوره ۱۴- بهزیستی ۱۵- بنیاد مسکن ۱۶- بانک مسکن ۱۷- اوقاف ۱۸- اداره ورزش و جوانان ۱۹- شهرداری ۲۰- اداره بازرگانی ۲۱- مراکز جامع خدمات سلامت ۲۲- بهداشت و درمان ۲۳- فرمانداری ۲۴- اداره کار ۲۵- نیروی انتظامی ۲۶- جهاد کشاورزی
۲- جذب سرمایه گزار جهت احداث نیروگاه برق با استفاده از توربین‌های بادی توسط نماینده شهر و تامین نیروی انسانی مورد نیاز از بین معتادین ترک اعتیاد ۳- عقد تفاهنامه بین بنیاد مسکن و اوقاف و بهزیستی و بانک مسکن مبنی بر تامین زمین و ساخت مسکنهای ارزان قیمت برای خانواده‌های معتادین پاک شده ۴- ایجاد بازارچه‌های فروش و برپایی نمایشگاه‌های عرضه کالا و محصولات تولیدی کارگاههای کوچک و خانگی و ساماندهی دست فروشان ۵- تصویب طرح هر خانواده یک مشاور ۶- ایجاد کارگاه‌های تولیدی جهت به کار گیری معتادین پاک شده ۷- ایجاد مراکز بهداشتی و درمانی مختص اعتیاد و بیماری‌های ناشی از آن ۸- طراحی و تولید محتوا آموزشی در خصوص آگاهی نوجوانان نسبت به اعتیاد و عوارض ناشی از آن ۹- قراردادن بخش مهارت‌های زندگی در کتاب اجتماعی مدارس	۵- ایجاد باشگاه و فضاهای ورزشی جهت استفاده خانواده‌ها به صورت رایگان و ارزان ۶- ارائه مشاوره رایگان به افراد معتاد و خانواده آنها در طول درمان و نظارت بعد از درمان ۷- چاپ و پخش بروشور و تراکت آموزشی در خصوص انواع بیماری‌های واگیردار ۸- ایجاد پایگاه‌های امنیتی محلی جهت کنترل پخش مواد مخدر و شناسایی معتادین توسط مردم محله ۹- برگزاری اردوهای تفریحی و ورزشی در کمپ‌های گردشگری جهت ایجاد روحیه‌ی نشاط و شادابی ۱۰- برپایی جشن و مراسمات مذهبی با هدایت معتمدین محل و مشارکت خانواده معتادین جهت افزایش اعتماد به آنها ۱۱- ایجاد مرکز توسعه محله با هدف پاکسازی محله از اعتیاد		

آسیب‌های ناشی از طلاق

اقدامات بلند مدت	اقدامات میان مدت	اقدامات کوتاه مدت	کنشگر موثر
۱- دادن طرح لغو قانون منع پرداخت وام مسکن به متعلقین به مجلس و پیگیری تصویب آن	۱- اعطای وام کم بهره و بدون ضامن جهت تامین مسکن	۱- شناسایی زنان متعلقه و ایجاد بانک اطلاعات آنها	۱- بهزیستی
۲- ایجاد مرکز مشاوره در محلات آسیب دیده	۲- آموزش مهارت‌های فنی و هنری جهت ایجاد مشاغل خانگی به صورت رایگان	۲- برگزاری سمینار و کلاسهای آموزشی درباره طلاق و آسیبهای آن و پیشگیری از طلاق	۲- کمیته امداد
۳- ایجاد صندوق قرض الحسنه برای زنان	۳- عقد تفاهم نامه‌های مربوط به بهبود وضعیت اجتماعی و رفاهی زنان آسیب دیده بین ارگانهای مرتبط	۳- برگزاری کلاسهای مدیریت مالی و پس انداز	۳- بنیاد مسکن
۴- اختصاص زمینهای اوقافی جهت ساخت مسکن ارزان قیمت برای زنان متعلقه	۴- جذب زنان آموزش دیده به عنوان نیروی کار فعال	۴- برگزاری کلاسهای زراعت نوین و پرورش انواع محصولات کشاورزی	۴- امام جماعت و معتمدین محله
۵- ایجاد بازارچه فروش و برگزاری جشنواره‌های فصلی جهت حضور زنان	۵- ایجاد کمپ‌های گردشگری در محلات	۵- شناسایی مکانهای مناسب گردشگری و ایجاد کارگاه‌های تولیدی جهت اشتغال زنان	۵- بانک مسکن
۶- ایجاد کارگاه‌های تولیدی توسط خیرین	۶- ایجاد خانه مطبوعات	۶- برگزاری کلاسهای آشنایی با توریست پذیری	۶- جهاد کشاورزی
۷- دادن طرح هر خانواده یک مشاور به مجلس و پیگیری تصویب آن	۷- اختصاص زمینهای کشاورزی برای زنان آموزش دیده	۷- مشاوره رایگان به افراد آسیب دیده	۷- مرکز بهداشت
۸- ایجاد کتابخانه در محلات	۸- کمک به تامین تجهیزات لازم جهت اشتغال	۸- برگزاری کلاسهای سواد آموزی برای زنان بی سواد و کم سواد	۸- سپاه
۹- ایجاد باشگاه‌های ورزشی	۹- مشاورین جهت حفظ سلامت روان زنان	۹- شناسایی افراد آسیب دیده جامانده از تحصیل	۹- نیروی انتظامی
۱۰- بازنگری و اصلاح قوانین حقوق زنان و حضانت کودک استفاده رایگان از آنها	۱۰- برگزاری مسابقات ورزشی در محلات	۱۰- برگزاری دوره‌های آموزشی رشته‌های ورزشی برای زنان	۱۰- اوقاف
۱۱- تصویب قانون پرداخت حقوق ماهیانه به زنان متعلقه از طرف دولت	۱۱- آموزش دیده با عنوان همیار پلیس جهت ایجاد امنیت برای زنان	۱۱- ارزیابی سلامت روان و سلامت اجتماعی زنان و معرفی آنها به مراکز مشاوره و نهادای حمایتی	۱۱- سازمان گردشگری
۱۲- چاپ کتاب و بروشورهای آموزشی در مورد طلاق و آسیب‌های آن و تا به صورت رایگان در اختیار زوجها جوان قرار گیرد	۱۲- معرفی زنان آموزش دیده به عنوان سفیر سلامت	۱۲- برگزاری کلاسهای مهارت زندگی و فرزند پروری و آیین همسر داری برای زنان و خانواده‌ها	۱۲- اداره ارشاد و مطبوعات
۱۳- جذب سرمایه گذار و ایجاد کارخانه و یا کمپ‌های تفریحی در تفرجگاه‌ها با به کار گیری از افراد بومی	۱۳- مشاوره تحصیلی رایگان برای فرزندان طلاق توسط مشاورین داوطلب سمنها	۱۳- شناسایی افراد مزاحم و گرفتن تعهد برای عدم ایجاد مزاحمت و موظف کردن آنها به تامین امنیت محله	۱۳- منابع طبیعی
	۱۴- برگزاری جشن و مراسم عید در پارکها و فضاهای سبز جهت ایجاد نشاط و شادابی	۱۴- برگزاری اردوهای زیارتی و سیاحتی توسط خیرین و سمنها	۱۴- موسسات خیریه و سمنها
	۱۵- ایجاد زمینه برای ازدواج مجدد زنان متعلقه با برگزاری نشست‌های تخصصی و کلاسهای آموزشی برای خانواده‌ها		۱۵- نهضت سواد آموزی
			۱۶- اداره ورزش جوانان
			۱۷- شهرداری
			۱۸- کانون بانوان فرمانداری
			۱۹- مجلس شورای اسلامی
			۲۰- کلینیک و مراکز مشاوره

اعتماد به فضای مجازی			
اقدامات بلند مدت	اقدامات میان مدت	اقدامات کوتاه مدت	کنشگر موثر
<p>۱- تصویب و اجرایی نمودن طرح هر خانواده یک مشاور</p> <p>۲- معرفی کمپ‌های گردشگری توسط جوانان وابسته به دنیای مجازی در سطح کشور با تبلیغات در فضای مجازی و دادن مدیریت این مکان‌ها به آنها</p> <p>۳- ساخت مجتمع ورزشی و رفاهی و استفاده رایگان از آنها توسط جوانان</p> <p>۴- به کار گیری افراد خلاق و آشنا به دنیای مجازی جهت تولید برنامه‌های جذاب، شاد و محلی و پخش آنها در زمان‌های مناسب</p> <p>۵- عقد تفاهم نامه با جامعه روحانیون و تبلیغات اسلامی با هدف برگزاری همایش با موضوع ارتقاء باورهای دینی و فرهنگی</p> <p>۶- اختصاص فضا و مکان مطلوب برای ایجاد پارک و فضای سبز با هدف پر کردن اوقات فراغت با پخش فیلم و اجرای تئاتر</p>	<p>۱- ایجاد مرکز مشاوره در محلات</p> <p>۲- انتخاب افراد مستعد و داوطلب از بین جوانان وابسته به دنیای مجازی به عنوان همیار پلیس فتا</p> <p>۳- ایجاد کمپ‌های گردشگری در مکان‌های مناسب توسط سازمان گردشگری</p> <p>۴- عقد تفاهم نامه با بانک کارآفرین جهت اعطای وام خود اشتغالی</p> <p>۵- برگزاری نمایشگاه ملی و بین المللی جهت عرضه و معرفی هنر و صنایع دستی</p> <p>۶- تهیه و ساخت برنامه‌های تلویزیونی و سینمایی با موضوع دنیای مجازی و مجرمین مجازی</p> <p>۷- برگزاری جشنواره و همایش فرهنگی، هنری و . . . توسط جوانان با هدف دور کردن آنها از دنیای مجازی</p> <p>۸- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در خصوص چگونگی حمایت و همراهی نوجوانان در صورت بروز مشکلات فضای مجازی، برای والدین</p>	<p>۱- برگزاری کلاسهای آموزشی در زمینه روابط متقابل، عقاید دینی و مذهبی، اسول اخلاقی و انسانی و آشنایی با خطرات دنیای مجازی</p> <p>۲- تشکیل گروه‌های هنری، ورزشی و فرهنگی در بین اقشار مختلف محله</p> <p>۳- شناسایی جوانان وابسته به فضای مجازی در معرض خطر</p> <p>۴- شناسایی جوانهای با استعدادها و ورزشی از بین وابستگان فضای مجازی و برگزاری کلاس‌های ورزشی تخصصی</p> <p>۵- برگزاری کلاسهای فنی و هنری و مهارت‌های حرفه‌ای برای جوانان</p> <p>۶- معرفی اهداف و سازو کارهای پلیس فتا و آکادی دنیای مجازی توسط متخصصین مورد قبول جوانان در برنامه‌های تلویزیونی</p> <p>۷- برگزاری مسابقات کتاب خوانی و نشست‌های تحلیل کتاب با حضور نو جوانان و جوانان</p> <p>۸- شناسایی خانواده‌های ناآگاه و کم آگاه از آسیب‌های فضای مجازی و تاثیر آن بر نوجوانان و برگزاری جلسات مشاوره</p>	<p>۱- پلیس فتا</p> <p>۲- امام جماعت و معتمدین</p> <p>۳- سمنها</p> <p>۴- سازمان گردشگری</p> <p>۵- اداره ورزش و جوانان</p> <p>۶- اداره صنعت و معدن</p> <p>۷- اداره فنی و حرفه‌ای</p> <p>۸- مجلس</p> <p>۹- فرمانداری</p> <p>۱۰- استانداری</p> <p>۱۱- بانک کارآفرین</p> <p>۱۲- مرکز بهداشت</p> <p>۱۳- اداره ارشاد</p> <p>۱۴- تبلیغات اسلامی</p> <p>۱۵- صدا و سیما</p> <p>۱۶- هسته مشاوره آموزش و پرورش</p> <p>۱۷- شهرداری</p>

افسردگی			
کنشگر موثر	اقدامات کوتاه مدت	اقدامات میان مدت	اقدامات بلند مدت
۱- سازمان فنی و حرفه ای ۲- سمن‌ها و افراد داوطلب ۳- شهرداری ۴- مرکز مشاوره ۵- موسسه خیریه ۶- اداره اوقاف ۷- سازمان فضای سبز ۸- کمیته امداد ۹- بهزیستی ۱۰- وزارت بهداشت و درمان ۱۱- بانک اقتصاد و کارآفرین	۱- مشاوره رایگان فردی و گروهی ۲- برگزاری کلاس‌های مهارت‌های زندگی و فرزند پروری ۳- شناسایی و غربال‌گری کودکان خانواده‌هایی که سرپرست آن‌ها افسردگی دارد و معرفی آن‌ها به نهادهای حمایتی و سمن‌ها جهت آموزش و... ۴- برگزاری دوره‌های فنی و حرفه‌ای جهت ایجاد اشتغال ۵- برگزاری کلاس‌های آموزش مهارت‌های زندگی و فرزند پروری و همسرداری ۶- عضوگیری از افراد افسرده در سمن‌ها و موسسات خیریه جهت فعالیت‌های اجتماعی	۱- نشست کمیته راهبردی با اداره اوقاف و خیرین و شهرداری و فضای سبز جهت تامین زمین و احداث پارک ۲- دریافت لیست افراد افسرده از مراکز درمان و بهزیستی و برگزاری اردوهای تفریحی برای آن‌ها توسط سمن‌ها ۳- عقد تفاهم نامه بین بهزیستی و بانک جهت پرداخت وام کم بهره ۴- رای زنی اداره بهداشت و اوقاف جهت اختصاص زمین برای احداث مرکز تخصصی روان درمانی	۱- ایجاد پایگاه سلامت روان و اجتماعی در محله ۲- ایجاد کارگاه‌های تولیدی ۳- ارائه تسهیلات بانکی به افراد آموزش دیده جهت خود اشتغالی توسط نهادهای حمایتی ۴- ایجاد مرکز تخصصی درمانی و روانکاو و تجهیز آن و تامین نیروی انسانی متخصص ۵- دادن مجوز به افراد افسرده تحت درمان جهت تاسیس سمن زیست محیطی با هدف ایجاد روحیه نشاط و شادابی در آن‌ها

فرار دختران			
کنشگر موثر	اقدامات کوتاه مدت	اقدامات میان مدت	اقدامات بلند مدت
۱- نیروی انتظامی ۲- بهزیستی ۳- آموزش و پرورش ۴- موسسه خیریه ۵- مراکز مشاوره	۱- شناسایی دختران فراری و استعدادیابی از آن‌ها و برگزاری دوره‌های آموزشی متناسب با استعدادها ۲- برگزاری دوره‌های حرفه آموزشی متناسب با علاقه دختران جهت ایجاد اشتغال ۳- ارائه مشاوره رایگان به دختران فراری و آسیب شناسی و معرفی آن‌ها به مشاورین متخصص با توجه به آسیب‌های شناسایی شده جهت بازگرداندن آن‌ها به خانه یا مراکز نگهداری یا تشویق دخترانی که به سن ازدواج رسیده‌اند به تشکیل خانواده	۱- اعطای وام خود اشتغالی به دختران آموزش دیده ۲- ایجاد مدارس تخصصی جهت پرورش استعدادها ۳- آموزش پلیس زن با موضوع آشنایی با مسائل روان شناختی دختران فراری ۴- تامین امنیت اجتماعی دختران فراری در جامعه با نظارت مردم محلی و سمن‌ها	۱- ایجاد کارگاه‌های تولیدی و به کارگیری دختران دارای مهارت مرتبط ۲- ایجاد بازار فروش و برپایی نمایشگاه‌های معرفی کالا و محصولات ۳- ایجاد مدرسه بزرگسال جهت ادامه تحصیل دختران هراری بازمانده از تحصیل

گاری تصاویر فاز دو

شکل ۵۰. گالری تصاویر فاز ۲ طرح ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی

۷. سیمای تاب‌آوری

سیمای طرح توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در استان آذربایجان غربی

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

آذربایجان غربی

سال ۹۷ - ۱۳۹۶

نوع ریسک‌ها	تعداد تسهیل‌گران	تعداد افراد تحت پوشش	تعداد ریسک‌ها یا شوک‌های شناسایی شده	تعداد اجتماع محلی
فراگیر ویژه بلندمدت	۶۱	۱۴۵۰	۶	۶۵

۸. سیمای ریسک‌ها

سیمای ریسک‌ها و شوک‌های شناسایی شده در طرح توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در جوامع محلی استان آذربایجان غربی

آذربایجان غربی

سال ۹۷-۱۳۹۶

سیمای طرح تاب‌آوری استان آذربایجان غربی

عنوان ریسک‌های اولویت‌دار شناسایی شده

- افسردگی
- آسیب‌های ناشی از طلاق
- بیکاری
- اعتیاد به مواد مخدر
- اعتیاد به فضای مجازی
- فرار دختران

۹. نقشه راه

